

Velja po pošti:

za celo leto naprej K 26.—
za pol leta „ „ 13.—
za četrt leta „ „ 6:50
za en mesec „ „ 2:20

V upravnishtvu:

za celo leto naprej K 20.—
za pol leta „ „ 10.—
za četrt leta „ „ 5.—
za en mesec „ „ 1:70

Za pošilj, na dom 20 h na mesec.

Posamezne štev. 10 h.

Uredništvo je v Kopitarjevih ulicah št. 2 (vhod iz dvorišča nad tiskarno). — Rokopisi se ne vračajo; ne frankirana pisma se ne sprejemajo. Uredniškega telefona štev. 74.

SLOVENE

Političen list za slovenski narod

Upravištvu je v Kopitarjevih ulicah štev. 2. — Sprejema naročnino, inserate in reklamacije. Upraviškega telefona štev. 188.

Inserati:

Enostop. petivrstna (72 mm):
za enkrat 13 h
za dvakrat 11 „
za trikrat 9 „
za več ko trikrat 8 „
V reklamnih noticah stane enostopna garmondvrsta à 26 h. Pri večkratnem objavljenju primeren popust.

Izhaja

vsak dan, izveniši nedelje in praznike, ob pol 6. uri popoldne.

Žalostni konec reške resolucije.

Ko so sklenili Hrvatje glasovito reško resolucijo, s katero so priskočili na pomoč ogrski koaliciji v njeni borbi proti kroni in Cislitvanski, smo mi takoj izrazili svoj dvom, da bi ta korak res prinesel Hrvatom pričakovanih koristi. Takoj smo rekli, da bodo Mažari to le zase izkoristili, a Hrvate pri prvi priliki izdali. Tudi zaupni shod S. L. S., na katerem je poročal o reški resoluciji poslanec Šuklje, je bil tega našega mnenja. In kako hitro so se izpolnile naše slutnje!

Zadnji reški izgredi so pokazali, da so Hrvatje bili kruto prevarjeni in nič bolje niso postopali vitežki Mažari, kot nekdanje turške paše, ki so pozvali prijateljsko v svoj tabor nasprotnike in jih tam zadavili.

Naivnosti nekaterih hrvaških voditeljev bi se čudili, ako bi zgodovina ne pričala, da politični razvoj dežel Štefanove krone sploh nikoli ni šel na ravni poti, kakoršne so zahtevale vsakokratne razmere. Hrvatje sedaj niso prevarjeni prvici. V tem so tam nekoliko podobni Francozom. Tresič-Pavšiću, precej dobremu pesniku a zelo slabemu politiku, se je nekoč neznanško lepa zazdela ideja o slovansko-latinski zvezi. In glej — ta misel je takoj začela rojiti po glavah nekaterih rodoljubnih Dalmatincev, ki so se spomnili časov, ko so beneške galere plule po hrvaških vodah.

Supilo združuje v sebi Tresičev entuzijazem s še večjo mero premetenosti. Zaželel si je nekaj novega in ko ni uspel s svojo propagando za evolucijo in bijološko moralo, je hotel vso dosedanje tradicionalno hrvaško politiko prevreči in si tako pridobiti ime, če ne še nekaj več. Za kulisami se je moralo še nekaj drugega vršiti — rezultat je bil, da so naenkrat ugledni Hrvatje bili Supilovih misli. Že zato je bila reška resolucija umljiva, ker je prišla nenadno in so njeni sklepi tako neznanško hitro bili storjeni.

A še nekaj posebnega ima ta resolucija. Pravzaprav se še sedaj ne ve, kedo je prvi ponudil zavezniško roko, Hrvatje ali Mažari. Toda to je vse bilo od Mažarov dobro preračunano. Oni že izpočetka niso bili odkritosrčni in se niso marali vezati za bodočnost. Mažarska koalicija je potrebovala Hrvatov, da je prišla na vladno krmilo, pridobila je zato Supila in ž njim druge. Ali Košut je bil še bolj lakav kot Supilo in dosti bolj previden.

Reško resolucijo so Hrvatje skovali večinoma skupno s Polonijem, sedanjim justičnim ministrom, košutovec Barthla je v »Magyar-orszag« zagrozil Dunaju, da se bo odslej moral bati tudi Zagreba, vse pa je telegrafično 7. oktobra potrdil Košut. »Pričakujemo vas polni nade in ljubezni!« Ko pa še niso hoteli vsi Hrvatje verovati, da se jim obljubuje zlata nebesa, je sedanji naučni minister, ogrski Demosten, grof Apponyi, apeliral v hrvaških časopisih na vse Hrvate in jim obljubil vso pomoč.

Mažari so izpolnili veliko obljubo, kolikor so jo sami hoteli. Pripomogli so do vlade voditeljem hrvaške opozicije in tako strmoglavili nasprotnike koalicije na Hrvaškem, Kuhena in njegove liberalne oprede, za Hrvate pa doslej niso prav nič naredili. Pravzaprav pa tudi nič konkretnega niso obljubili. Volilna preosnova, porotna sodišča in svoboda časopisja — tega vsega ni bilo v reški resoluciji in tudi ne v Košutovem telegramu, to vse so si Hrvatje le želeli.

Mažari tega dolgo niso povedali, izdali so šele sedaj. Na Reki so se vršili krvavi izgredi. Hrvatje so pokazali, da svojih pravic do Reke še niso pozabili. Tega pa seve v reški resoluciji ni bilo. Tam so razpravljali o bistvenih vprašanjih državno-pravnega razmerja Hrvaške do Ogrske, a Reke se nikdo ni dotak-

nil. Toda, brez Reke ni mogoča nobena reška resolucija, ki bi ustvarila med Hrvati in Ogrski pošten kompromis! Neodvisna Hrvaška potrebuje svojega primorja in v prvi vrsti Reke, posebno če se ima z njo združiti Dalmacija. Sicer je pa Reka hrvaška last in če bi bili pri sklepanju reške resolucije hrvaški politiki kolikaj previdni in odkriti bi bili zahtevali v prvi vrsti revizijo nagodbe, v kateri so Mažari Reko izvzeli, da je ne bi bilo treba Hrvatom vrniti.

Sedaj so pa mažarski voditelji Hrvate kar javno izdali in ko so od reške resolucije dosegli svoj dobiček, nočejo o njej nič več vedeti. Polonyi, Apponyi, Košut in vsa koalicijska vlada zanikuje, da bi bila Hrvatom v reški resoluciji kaj obljubila: da, oficijelno so Mažari izjavili, da sploh pri resoluciji ničesar opraviti niso imeli: resolucija je le »izraz želja nekaterih Hrvatov in Dalmatincev!« Supilovega brata so Mažari na Reki težko ranili, niemu so razbili okna in uredništvo, a Košut se ne spomni, da je svoj čas Supilo pri njem na obedu bil in da sta tam bila strašno velika prijatelja.

Reški izgredi imajo pa svojo največjo važnost v tem, da je priplavalo zopet na površje reško vprašanje.

Reka je po svoji zgodovini in po velikem delu svojega prebivalstva kranjsko mesto, kakor ga še Valvazor prišteva Kranjski. Zato pa Slovenci tudi ne bomo mirno gledali, kako si jo Mažari prilaščajo. Tudi za nas je največjega pomena, da to naše važno pristanišče ne ostane v rokah Mažarjev, ki so si ga po krivici prilastili.

Kri, ki je tekla na Reki, kliče na glas, da se mora ta mažarska krivica popraviti!

Katoličanstvo v Avstriji, razporoka in svobodna šola.

Govoril na drugem slavnostnem zborovanju III. slovenskega katoliškega shoda deželni poslanec dr. V. Schwaiger.

Ekscelenca, presvetli škofi, častiti zborovalci!

Naloga, katero mi je poveril pripravljalni odbor za III. slovenski katoliški shod, je, govoriti vam o katoličanstvu v Avstriji, o razporoki in o svobodni šoli.

Kaj ne da, navidezno so te točke jako heterogene, raznovrstnega značaja? Vendar, kdor pri nas v Avstriji sedaj govori o eni teh točk, mora nujno govoriti o obeh drugih. Živimo namreč sredi velikanskega napada, ki ga vprizarjajo nasprotniki vere in cerkve na rodbino. Ta napad se vrši po dobro premišljenem načrtu, čete so natanko razvrščene, vse je mobilizirano, shodi, društva, časopisi, javni zastopi, vse je na nogah, kolikor je pač pristopno nasprotnikom vere, in napad se vrši z jekleno silo, da bi razbili rodbino.

Ne bodem vam na dolgo in široko govoril o pomenu rodbine. Sinoči vam je razboriti govornik, njega ekscelenca gospod knez in škof lavantinski, v vznesenih besedah razlagal pomen rodbine. Jaz temu nimam besede pristaviti. Iz njegovih izjav bi le posnel sledečo resnico:

Zgodovina nas uči in krščanska vera nas uči, da je rodbina temelj države, da je rodbina temelj človeške družbe, da je rodbina prva sila vseh socialnih, vseh družabnih čednosti. (Pritrjevanje.)

Ta stavek je za katolika popolnoma jassen. Kajti katolik ve, da je sam Bog blagoslovil zvezo prvih starišev. Ta stavek pa je za nasprotnike vere in za nasprotnike cerkve samo banalna fraza; da še več, rodbina jim je tista opora, ki drži po koncu vero, osobito vero v osebnega, transcendentnega Boga. Sedaj nam je jasno, zakaj ta srditi napad na rodbino. Toda protiverski vojskovodje so prebrisani ljudje, in dobro vedo, da za direktne napade na rodbino tla še niso pripravljena, in zato so postali ponižni in pravijo, da jim zadostuje razporoka in prosta šola.

Mi sicer vemo, da je ponižnost lepa čednost, vemo pa tudi, da prisiljena ponižnost ni za nič (Veslost) in vemo, zakaj zahtevamo

v prvi vrsti ravno ti dve stvari, namreč radi tega, ker bi s tem razbili rodbini temelj. (Pritrjevanje.)

Razun tega imata pa ti dve zahtevi jako veliko agitatorično silo v sebi. Prva zahteva po razporoki razburja človeške strasti, druga — ona po prosti šoli — vabi z naukom, da o šoli naj ima govoriti le učiteljstvo, ta stan v vrsto sobojevnikov. Torej je umevno, zakaj bi vas pa le eno reč prosil, gospoda moja, za to, da nikar ne mislite, da je naš obč. državni zakonik klerikalen. (Veslost.) Nikakor ne! Določbe so v njem, ki nasprotujejo določbam cerkve. Toda ta določba se strinja z zahtevami katoliške cerkve in vere, in ta določba, pravijo nasprotniki cerkve in vere, mora pasti. Drugoverci imajo po obč. državnem zakoniku pravico, da smejo zakon razdreti in se zopet oženiti in omožiti; drugovercem pa to tudi njihova verska načela dovoljujejo. Za te se ne brigamo, ne vitkamo se v njih zadeve, naj imajo, kar jim gre po zakonu in po njih verskih načelih. Toda ti razporokarji pravijo, da bi ravno nas, katolike, radi rešili težkega, nerazrušljivega zakonskega jarma. Mi pa pravimo: Pustite nas na miru! (Veslost. Živahno odobravanje in ploskanje.)

Ali nas ne uče nerazdružljivosti zakona besede Izveličarjeve: »Kar Bog združi, naj človek ne loči!« in »Mož, ki ženo zapusti in drugo vzame, prestežuje, in žena, ki moža zapusti in drugega vzame, prestežuje!«, besede, na katere je že včeraj opozarjal presvetli knez in škof lavantinski. (Odobravanje in ploskanje.) Uči nas že to, da je nerazdružljiv katoliški zakon. Uči nas pa tudi že pamet sama, da čast žene in vzgoja otrok zahtevata nerazdružljivost zakona. Ali bi bilo to za ženo častno, ako bi jo mož zapustil, kakor se zapusti stanovanje, katero se komu ne dopada več? Ali bi bilo za vzgojo otrok koristno, če ne bi niti vedeli, kje in kdo so njih pravi starši? Toda osobite važnosti za nas je eno vprašanje v tem gibanju, vprašanje namreč: Ali je razporoka koristna za naš narod ali ne? To je vprašanje, ki si ga moramo na vsak način predložiti in na katero si moramo dati jassen odgovor.

Ali bi bilo koristno za naš narod, ako bi se njega moške takorekoč po postavi navajali in pozivali, da prelomijo zvestobo, ki so jo obljubili v slovesni obliki, obljubili pred oltarjem? (Odobravanje.) Ali bi bilo koristno za naš narod, ako bi se navajale žene, da otroke lahkomisleno zapuščajo, ako pridemo naposled tako daleč, da bi pri nas žene, kakor nekdanje matrone v starem Rimu, v dobi, ko je Rim že propadal, štele svojo starost ne po letih, ampak po številu mož, od katerih so se že ločile?! (Veslost. Odobravanje in ploskanje.) Slavni zbor! Mislim, da bi bilo to za naš narod škodljivo, da bi bilo to naravnost pogubno za naš narod! (Odobravanje in ploskanje.) Tega nas uči rimska zgodovina, in jaz pravim: Logika pravih principov je vedno ista. Princip, ki je enkrat pokazal svojo škodljivost, je in ostane škodljiv. (Pritrjevanje.) Ne bodem tajil, posameznik je radi nerazdružljivosti zakona lahko nesrečen. To je lahko mogoče. Toda človek je lahko nesrečen zaradi mnogih reči. Zemlja je pač dolina solz. To pravijo tudi nasprotniki vere in cerkve, ki so tudi mnogokrat z zemljo nezadovoljni. (Veslost.) Mi pa pravimo: Boljše je, da je radi nerazdružljivosti zakona nesrečen kak posameznik, kakor pa, da postane ako se vpelje razporoka, nesrečno vse ljudstvo! (Gromoviti živio-klici in frenetično ploskanje.)

Razporoka, pravijo, je potrebna iz več razlogov: iz razlogov pameti, iz razlogov pravičnosti, iz razlogov pravice, da celo iz razlogov vere (Veslost) in iz razlogov socialne potrebe! Jaz vprašam: Ali je pametno, da zaradi tega, da ohlade posamezniki svojo jezo nad vero in cerkvijo, pade v propast celo ljudstvo, da se zaradi tega, da vidijo nekateri uresničene teoreme, nabrane iz protiverskih časnikov, ugonobi narod? (Odobravanje in ploskanje.) Ali je pravično, da se pu-

stijo nedotaknjena verska načela drugovercev, katera tudi mi spoštujemo in tudi zahtevamo, da se puste nedotaknjena, da pa se ob enem rušijo verska načela katolikov? (Ogorčeni klici.) Ali je to pravično? Ali je to pravno, da stoji na mestu zakramenta navadna pogodba, kakršna je kupna ali menjalna pogodba? In naposled pravijo, da vera sama to zahteva, in to utemeljuje s tem, da jih več od katoliške vere odpade, ker katoliška vera razporoke ne priznava. Henrik VIII. je tudi zahteval od papeža, naj mu dovoli, da se loči od svoje žene in vzame drugo v zakon, sicer da odpade on in vsa njegova država od cerkve. Papež pa mu je odgovoril, da tega ne more dovoliti, in papež ni rušil verskega načela, dasi je Henrik VIII. s svojo državo vred odpal od katoliške cerkve. Kam bi pa tudi prišli, če bi se vera izpreminjala po željah posameznikov? Temu ni všeč, da je zakon nerazdružljiv, no, dobro, pa naj bo, pa naj se dovoli razporoka! (Veslost.) Drugemu ni všeč, ker se od njega zahteva, da mora vsako leto k spovedi, no, pa naj bo, pa ne pojdi k spovedi. (Veslost.) Tretjemu zopet ni všeč, vera v osebnega Boga, no, pa naj bo, pa ni treba vere v osebnega Boga. (Živahna veslost.) Kje pa je potem katoličanstvo? (Odobravanje.) Nekako tam, kjer zastopnik ljubljanskega mesta na katoliškem shodu, namreč nikjer! (Burna veslost, frenetično ploskanje in odobravanje.) To priznavam, taka vera bi bila jako komodna! Ampak tista strma pot, o kateri nam je rečeno, da edina vodi v nebesa, bi taka vera ne bila. Moderna, pravijo, bi bila, če bi bila taka! Toda jaz vprašam, ali je resnica podvržena modi? (Gromovito dolgotrajno odobravanje, ploskanje in živio-klici.) Modern je damski klobuk, moderna je suknja, morda je moj frak bil kdaj modern (Živahna veslost), ampak resnica, resnica je vedno ista! (Živahno odobravanje in ploskanje. Viharni živio-klici.) Potem bi vsak verjel, kar bi hotel in bil bi vedno dober kristian. (Pritrjevanje.) Če pa to povemo kakemu prijatelju razporoke, bode takoj rekel: »Vsaj bi ne smel vsak delati, kar bi hotel, razporoko bi bilo treba postavnim potom otežkočiti, da bi se ne mogel vsak poljubno razporočiti.«

Torej otežkočiti bi jo bilo treba! A čemu pa otežkočiti, če je dobra stvar? (Živahna veslost, odobravanje in ploskanje.) Kako naj se pa to otežkoči? Tako pravijo, da dobi zapuščen zakonski precej veliko alimentacijo. Potem je pa ta zahteva samo za tistih takozvanih gornjih deset tisoč. Ljudstvo bi od tega ne imelo ničesar. Kje pa je potem socialna potreba? (Veslost, odobravanje.) Potem bi si mogli samo bogati to dovoliti, tisti sloji pa, katere v zadnjem času pri nas tako imenujejo »nižje sloje« (Veslost), bi ostali pri starem. To potem ni nikaka socialna potreba! Mi poznamo socialne potrebe, ampak razporoke ni med njimi! (Odobravanje in ploskanje.) Nasprotno! Socialna zahteva je, da ostane zakonska vez nerazdružljiva! (Odobravanje in ploskanje.) To je zahteva pameti, to je zahteva pravičnosti, to je zahteva pravice, to je zahteva vere! (Živahno odobravanje in ploskanje, živio-klici.)

Tako sodimo mi o razporoki, tako sodi o njej vse slovensko ljudstvo, katero je oddalo samo na Kranjskem proti razporoki nad 240 tisoč podpisov. (Odobravanje, živio-klici.) Eden izmed vojskovodij v boju za razporoko je toliko pošten in sam odkrito priznava, da razporoka ni ljudska potreba. Človek bi pričakoval, da bo potem rekel: »Ako ni ljudska potreba, jo pa pustimo.« Toda temu ni tako! Mož pravi: »Če ni ljudska potreba, je pa treba ljudstvo vzbuditi in na ta način ustvariti ljudsko potrebo.« (Veslost.) Poskusili so res silovito agitacijo, a avstrijski ljudstvo jim je jasno odgovorilo, oddalo je okroglo polupeti milijon podpisov proti razporoki in devet tisoč občin je, kakor sem včeraj bral, protestovalo proti razporoki. (Odobravanje, živahno ploskanje in živio-klici.)

Druga zahteva, s katero hočejo razbiti rodbino, je zahteva po prosti šoli. Šola bodi prosta vsacega verskega vpliva. Šola bodi prosta od cerkve. Šola naj se popolnoma loči od cerkve!

Poglejmo zgodovino. Kako pa je bilo včasih? Šole je ustanjavljala samo cerkev, to notri skoraj do 18. stoletja. Že v drugem stoletju so bile glasovite cerkvene šole, in pozneje je skoro vsak samostan imel svoje šole, nižje, kjer se je učilo branje, pisanje, računstvo itd., oprostite gospodje prostošolci, tudi veronauk (Veslost), in višje, kjer se je učila

gramatika, dijalektika, retorika, aritmetika, geometrija, astronomija in — naj nas zopet oprostijo gospodje prostošolci — seveda tudi veronauk! (Veselosť.) Cerkev je ustanavljala tudi vseučilišča in mnogo vseučilišč, koje imajo sedaj celo na nemškem Prusku, je ustanovila cerkev. Torej to vse je storila cerkev za šolo; sedaj pa pravijo, da cerkev, duhovščina in sploh vsi klerikali šoli in izobrazbi nasprotujejo. Katoliška cerkev šteje med svojimi duhovni in med svojimi zvestimi pristaši in med laiki može, katerih imena se svetijo na nebu posvetne znanosti kot zvezde prve vrste. Opozarjam na Roger Bakona, Kopernika, Secchija, Pasteurja. Sedaj pa pridejo gospodje prostošolci in pravijo, da je veda nasprotna cerkvi!

V Avstriji se do Marije Terezije ni brigal za šolo nihče razun cerkve, in sedaj kriče, da je pri nas solnce znanosti zatrto in zakrito s črnimi kutami. (Veselosť.) Ja, mislim, da, kdor nepristransko premišljeva zgodovino, mora sam priti do sklepa, da cerkev ni nasprotna šoli. Toda pravijo: »Moderna veda mora imeti prost vstop v šolo!« Mi nismo nasprotniki vede, tudi moderne vede ne; ampak vsaka podmena, ki zna nastopiti z veliko reklamo, pa nam ni veda. Tudi mi znamo ceniti vrednost moderne vede, ceniti vrednost podmen za vedo, toda ne precejnjemo je. Ali je toli hvalisana moderna veda že rešila katero takozvanih svetovnih ugank?

Ali je mogla razjasniti, kako je iz protoplazma nastal svet? Eden izmed voditeljev »modernih« učenjakov je klical: »Dajte mi košček protoplazme, in ponovim Vam vse stvarstvo!« Šučajno ni imel nihče pri roki takega koščka protoplazme, učenjak sam tudi ne, in tako se svet ni še enkrat rodil. (Živahna veselosť.)

To lahko rečemo, da katoliški stariši ne bodo nikdar dovolili da bi se proti njihovi volji vzgajali njih otroci v protiverskem duhu, ker so zanje vedno odgovorni! (Klici: Tako je!) Kje pa je tisti toliko hvalisani »moderni« princip svobode, ako se otroci po sili vtikajo v brezverske, ali celo protiverske šole? Vprašamo: kje pa je hvaležnost napram cerkvi in veri, ki ste toliko storili za šolo? Pri onih gospodih, ki zahtevajo prosto šolo gotovo ne! Kdo pa je prvi ustanavljal šole? Slišali smo: Cerkev! Kdo pa je učil prosvete evropske narode, ki so živeli v nevednosti? Cerkev! Kdo pa nosi še sedaj sadove kulture divjim narodom brez kolonijalnih škandalov? (Veselosť.) Cerkev! (Odobravanje.) Znan je odgovor, ki ga je dobil svoje dni francoski politik Rochefort tam daleč v tistem oceanu, ko je na otoku Novi Kaledoniji našel divjake pri molitvi rožnega venca. Prosvitljeni Francoz je divjaka vprašal: »Kaj celo do vas je že prišla ta neumnost?« »Bodi vesel,« mu je odgovoril divjak, »da je že do nas prišla ta neumnost, kajti brez te neumnosti bi te bil že davno požrl!« (Živahna veselosť. Ploskanje). Torej vpliv cerkve na kulturo, na izobrazbo ljudstva je jasen, in zato ima cerkev pravico, govoriti važno besedo o vprašanju izobrazbe in šole. (Burno odobravanje in ploskanje.)

K vsem tem razlogom pa pride pri nas v Avstriji še ta, da so pri nas katoliški duhovniki ustanovili 1904 štipendij za dijake, od katerih dobivajo dijaki na leto 231.668 goldinarjev, in marsikdo ki sedaj rolni proti vplivu cerkve v šoli, se je šolal samo s pomočjo takih štipendij. (Živahno odobravanje.)

Zakaj tak krik proti vplivu vere v šoli? Saj, gospoda moja, pri nas v Avstriji, skrbi že naš šolski zakon zato, da ni vpliv cerkve v šoli prevelik! (Pritrjevanje). Saj za kon od 25. maja 1868 izključuje pri vseh drugih predmetih, razun pri veronauku, vpliv vsake cerkve ali verske družbe! Mislim da bi bili gospodje s tem lahko zadovoljni! To bi jim bilo lahko zadosti! Vsaj nam je preveč! (Viharno odobravanje in ploskanje). Toda gospodje hočejo odstraniti iz šole vsako sled vere. Mi pa prosimo: Kakor je krivično in kakor se bojujemo proti temu, da bi se pri pouku otrok prezrl njih materini jezik, tako je krivično in tako se bojujemo in se bodemo vedno bojevali proti temu, da se odpravi iz šole materina vera otrok. (Viharno odobravanje in ploskanje. Živio-klici.)

Gospodje protiverski voditelji so dali svojim težnjam tudi lepa imena, da bi ujeli tudi s tem nekaj nerazsodnih kalinov. Imenujejo jih »boj za reformo«, torej za izboljšanje zakona in šole, ter »kulturni boj!« Jaz pa pravim, da je to boj za poslabšanje zakona in šole in boj proti kulturi in proti pravi izobrazbi! (Viharno odobravanje in ploskanje.)

Vse to, kar sem do sedaj navel, nam kaže jasno sedanjí položaj katolicizma v Avstriji: Katolicizem je vera pretežne večine avstrijskih državnikov, toda vzlic temu se mora boriti takorekoč za svojo eksistenco!

Danes, ko se navdušujemo za nadaljnjo delo, ni čas za rekriminacije in zgodovinske eskurze in zato ne bodem preiskaval koga zadene krivda, da je vse tako prišlo. Ne bodem vprašal ali je morda temu krivo dejstvo, da se je v državno vedo vpeljal nauk o vse-mogočnosti države, nauk s katerim so dobili državniki novega izpovednika, ki jih odveže vseh političnih grehov in pregreh, in katerega imenujejo »državno potrebo«. Tudi ne bom raziskoval, ali je morda temu položaju kriv globoki, toda nezdravi spanec, katerega so spali avstrijski katoličani do polovice preteklega stoletja. Takrat je veljalo mej katoliki pri nas načelo, da nima vera ničesar opraviti v politiki, in se zato niso utikali v politiko. To so znali nasprotniki dobro izkoristiti, znali so si prisvojiti večino v zakonodajnih zborih in so potem izpodrinili vero iz javnega življenja, iz zakonodaje in iz šole. Takrat se je uvelo načelo, da ima država iz naslova suverenitete in kot upraviteljica verskega zaklada pravico, vtikati se v notranje cerkvene zadeve, na-

čelo, katero je popolnoma nasprotno toli hvalisanemu modernemu načrtu svobode. Katoliki pa so izprevideli, da načelo, da naj se vera ogiba politike, ni za nič, in hvala Bogu, izginilo je to načelo iz naših vrst tako temeljito, da ako še od koga slišimo, se temu tako čudimo, kakor kakemu predpotopnemu slonu. (Veselo odobravanje.)

Tudi eden mojih današnjih predgovornikov je posegel nekoliko v politiko, in jaz mislim, da popolnoma opravičeno. Mi smo opravičeni na katoliškem shodu povdarjati, da je treba, da si katoliki pribore političnim potom zopet tiste pravice, katere so jim političnim potom vzeli, opravičeni smo na katoliškem shodu javno povedati, da ne pustimo, da se nam vzame še tisto malo pravic, kar jih imamo. To ni politika, ampak to je samoobramba in nič drugega. (Odobravanje in ploskanje.) Vprašanje »kako?« seveda ne spada v področje kat. shoda, pač pa povdarjanje potrebe, da se nastopi pot in ako se je že nastopila, da se vztraja na tej poti! Ne zahtevamo nič protizakonitega, nič, kar bi nasprotovalo modernemu principu enakosti in svobode, mi zahtevamo le prostost katoliške cerkve. (Živahno odobravanje, ploskanje in živio-klici.) Katoliška vera ni vera tihega čakanja, spanja, nalog apostolom se je glasil: »Pojdite in učite vse narode!« ne pa: »Čakajte!« ali morda celo »spite!« Najlepša hvala slovenskih katolikov je, da si lahko rečejo, da jih sedanja doba boja za verske pravice ni našla spečih. In bedeci hočemo ostati, braniti hočemo trdnjavo naše katoliške vere, geslo in bojni klic, ki naj nas navdušuje v tem boju pa naj bode: »Credo in sanctam ecclesiam catholicam«. — Verujem v sveto katoliško cerkev! (Viharno odobravanje, ponovno ploskanje in burni živio-klici.)

IZGREDI NA REKI.

Dne 7. t. m. je zagrozila oblast, da proglasi obsedno stanje, ako se ponove nemiri. Most med Sušakom in Reko je zastražilo vojaštvo, ki je dopustilo prehod le nekaterim osebam. Nemiri so bili na Reki tudi 8. t. m. Ne preveliko število oseb je klicalo »Živio«, a so jih razkropili. Pozneje so streljali na bulvardu med Sušakom in Tersatom iz revolverjev. V gostilni »Pri ribiču« so pretepli mornarja Antona Stepanoviča iz Drage, ki je psoval reško prebivalstvo. Hrvaški trgovci so zaprli svoje trgovine že ob 6. uri zvečer. Pred uredništvom »Novega lista« so se vršile neprestano demonstracije. Dne 8. t. m. so Hrvatje na trsatskem pokopališču prevrgli več italijanskih nagrobnih spomenikov. Došli so na Reko trije vojaški bataljoni iz Ljubljane in Karlova.

Reški guverner grof Nakó je pozval k sebi Supila in pa dr. Zanello, voditelja reških Italijanov. Supilo je očital dr. Zanelli, da so Italijani skrbno pripravili demonstracije proti Sokolom. Sokole je opozarjal poslanec Mestrovic že v Zagrebu, naj jih ne vznemiri, sprejem na Reki. A Sokoli niso mogli ostati hladnokrvni, ko so jih obmetavali na Reki s krožniki in nožmi ter jih oblivali z vodo. Supilo je končno izjavil, da so resolucionaši le s težavo prepričali Sokole, da ni demonstracij proti njim priredila ogrska vlada. Zanella pa izjavlja po ogrskih listih, da so Sokoli vzrok nemirov na Reki.

Dne 8. t. m. so zopet s silo odstranili več napisov hrvaškim trgovcem. Italijani so tudi 8. t. m. pretepli več Hrvatov.

Vlada namerava na Reki namestiti stalno orožniški oddelk, močan 40 do 60 mož, da paralizirajo vpliv reške policije, ki je popolnoma v italijanskih rokah. Orožnikom najbrže sledi podržavljenje reške policije.

Dne 9. t. m. so pričakovali, da se povrne 200 čeških Sokolov na Reko, ki so obiskali Dalmacijo. Vojaški kordon straži morskobrežje, da prepreči morebitni spopad z Italijani.

V gledališču »Fenice« so zborovali 9. t. mes. Italijani. Na shodu, ki mu je predsedoval reški župan dr. Vio, so sklenili, da upajo od reških oblasti, da z vsemi sredstvi preprečijo morebitne ponovljene izgrede.

Italijanski konzul na Reki je protestiral pri hrvaškem banu in pri sušaških oblastih, ker so preganjali italijanske državljane. Italijanski konzul je navedel tudi preiskavo zaradi reških in sušaških dogodkov.

Nasproti nekemu časnikašu je baje rekel načelnik reške policije Dolisani: »Kaj hočete! S Hrvati se moramo bojevati.« Dolesani je baje suspendiran.

IZGREDI V ZADRU.

Med shodom v hrvaški čitalnici, na katerem je govoril tudi Biankini, so se zbrali Italijani v kavarni »Lloyd«, in so z živžaganjem sprejeli Hrvate, ki so se vračali iz shoda. Metali so na Hrvate tudi kamne in kozarce. Ranjenih je bilo več Hrvatov, neki Italijan je ustrelil iz revolverja. Orožniki so nato zaprli kavarno. Na cesti je nastal velikanski nemir. Iz vojašnice so streljali policisti iz revolverjev na Hrvate. Neki Hrvat je bil ranjen, vojaški straži je pa bilo prestreljeno uho. Ponoči je napadel z nožem Italijan Musa Hrvata Jelenka, ki je za ranami umrl. Prebivalstvo v mestu in okolici je strašno razburjeno. Zadrška občina je odvzela vodo iz mestnega vodovoda okoličanskim vasem, kar povečuje razburjenje.

SPOPAD ČEŠKIH IN OGRSKIH VOJAKOV V DUBROVNIKU.

Veliki nemiri so bili med vojaki v Dubrovniku. Neki madžarski vojak je ustrelil nekega Bošnjaka. Trobentači so zatrobili alarm brez povelja. Častniki so napravili mir le z veliko težavo. Ranjenih je bilo več vojakov. Vojakom so prepovedali zapustiti lope, v katerih stanujejo in so uvedli strogo preiskavo.

ČEŠKI SOKOLI V CETINJU.

Dne 7. t. m. je obiskalo Cetinje 300 čeških Sokolov. Slovesno so jih sprejeli ob meji v Njegušu in v Cetinju, kjer so se poklonili črnogorskemu knezu Nikoli. Dne 8. t. m. so priredili češki Sokoli v Cetinju javno telovadbo, nakar jim je priredilo cetinjsko prebivalstvo slavnostno pojedino.

GROF APPONYI O POLOŽAJU.

Ogrski naučni minister grof Apponyi je praznoval 8. septembra v Jaszbereniju petindvajsetletnico, ko je bil prvič izvoljen za poslanca. Ob tej priliki je govoril tudi dolg politični govor, v katerem je pač najvažnejši odstavek, da je sedanja vlada le prehodna. Na banketu je napil Apponyi cesarju in želel, naj bi bil ogrski kralj mogočen v sporazumu z ustavnim narodom in napredkom.

ZA IZPREMEMBO DOLOČIL O ZAVAROVANJU GLEDE KAKE NEZGODE.

vlože krščanski poslanci takoj, ko se snide državni zbor zakonski načrt, ki zahteva izpremembe s posebnim ozirom na železničarje. Načrt zahteva temeljito preosnovno za procentuelno odmero in priznanje zdravstvene in odškodovalne rente, končno določitev priznane takozvane trajne rente, enakovrednost obratne s prometno nezgodo, in preosnovno razsodišč, ki naj bodo podvrženi judikaturi najvišjega sodnega dvora.

CESARJEVO VPRAŠANJE.

Poljski listi poročajo, da je vprašal cesar v Šleziji tišinskega glavarja Jiraseka: »Tišinski okraj je poljski?« nakar je odgovoril glavar: »Da, veličanstvo, okraj je poljski.« Šlezjski Poljaki so zadovoljni z odgovorom, ker uradni krogi niso hoteli dozdati priznati, da je večina prebivalstva v tišinskem glavarstvu poljske narodnosti.

RUSIJA.

Bivši poslanci dume duhovniki izgube svoje dostojanstvo. Popa Obansjeva so že degradirali. Zaprli so zopet več bivših duminih poslancev.

V zadnjih osmih mesecih so po nagli sodbi ustrelili 665 oseb, od novembra 1905 do avgusta 1906 so izgnali 12.694 političnih zločincev.

Neznani zločinci so zabodli dne 6. t. m. zvečer v Odesi policijskega komisarja Veldropkova.

Dezertiral je razven 130 mož ves tretji fiński polk. Uporniki groze skupno z rdečimi gardami železniški progi v Peterburg.

Varšavski generalni guverner Skalon je odpotoval v Berlin, kjer proučuje administrativne in policijske zadeve.

Vojno ministrstvo je dobilo vznemirljiva poročila o nameravani vstaji posadk v pristaniščih ob Črnem morju. Baje pričeta z vstajo sevastopolska in odeška posadka.

Zaradi nameravanega napada na velikega kneza Nikolaja so zaprli šest oseb, izmed katerih so štiri ušle. Pri jetnikih so našli načrt vile velikega kneza in prepis smrtne obsodbe vojaške revolucionarne organizacije. Baje je vložil Trepov prošnjo, da odstopi kot poveljnik Petrovega dvorca. Njegov naslednik postane baje bivši peterburški poveljnik general Dedjulin.

V Nikolski je poizkusila množica oprostiti zaprtega starešino. Deželnega stotnika so zaprli in opustošili stanovanje deželnega komisarja.

Rusko poljski tihotapci so odrezali glavo nekemu delavcu, ker jih je izdal.

V učiteljsku v Čiti so našli orožje in prepovedane spise. Zaprli so ravnatelja in pet gojencev.

Za vojake preoblečeni revolucionarji so si dali izplačati v vladni kavkaški državni banki 7000 rubljev.

Stolypinevi otroci so toliko okrevali, da so jih prepeljali v zimsko palačo. O shodu zastopnikov kadetne stranke v Peterburgu bo sklepal ministrski svet 11. t. m.

Finančni minister je predložil ministrskemu svetu načrt, na kak način bi omogočili s posojili kmetom, nakupovanje zemljišč.

Do 1. avgusta t. l. so prodali za 367 in pol milijona rublja žganja.

Koncem meseca oktobra se vrši v Peterburgu shod, ki bo razpravljal o enakopravnosti judov in pa kako naj se udeleže judje volitev.

Bombo je pustil nekdo v uredništvu lista »Rigaer Aviso«, a so jo opazili še pravočasno. Dne 8. t. m. popoldne je pa bila vržena v Rigi na tramvajski voz bomba, ki je ranila tri policijske stražnike. Straža je streljala in ranila tri, zaprla pa šestnajst oseb.

V Odeso sta došla na povelje organizacije »Črni sto« profesor peterburškega vseučilišča Nikolski in njegov pomočnik, da vodita agitacijo proti judom. Judje se boje, da jih prično zopet proganjati in jih je veliko pobegnilo v Rumunijo.

Listi poročajo, da znaša letošnji deficit 200.000.000 rubljev.

Zadnji carjev ukaz se določi, da prodajo kmetom dva in pol milijona desetnin zemljišča, a po novem ukazu nameravajo prodati kmetom 10 milijonov desetnin. Vlada namerava razdelitev zemljišč tako pospešiti, da bodo zemljišča razdeljena med kmete, predno se snide duma.

V Peter Pavlovi trdnjavi so obesili 9. t. m. ponoči morilko generala Minna.

IZ ORIENTA.

Na Kreti je položaj negotov. Krečanski guverner grški princ Jurij namerava umakniti svojo demisijo. Turška vlada je poslala svojim poslanikom zaupno spomenico patriarha in jim naročila, naj jo podpisajo pri vladah.

Ancialski metropolit Bazilij je interniran v slivniški škofiji. Turška vlada zahteva, naj premesti grški patriarhat metropolita v Dra-

mi, ker hujša Grke proti Bolgarom in ustanavlja albanske čete.

NOVI GENERAL JEZUITOV.

Novo izvoljeni general jezuitov p. Franc Ksaver Wernz je bil rojen dne 4. decembra 1842 v Rottweulu na Wirttembergem. Znan je kot učenjak, ki je izdal jus decretalium, hvalijo tudi njegove kritike o komunistični literaturi. Pripada kot konsultos oficiju koncilom in kongregaciji negotiorum extraordinarium. Od leta 1541 so razven dveh slučajev volili generala jezuitov vedno v Rimu, le leta 1805 so ga volili na Poljskem in leta 1892 v Loyoli kot protest, ker so Italijani zasedli Rim. Red šteje zdaj 15.000 članov.

NEMŠKI KARITATIVNI SHOD.

Od 24. do 26. se vrši v Gdansk 11. splošni karitativni shod. Obravnavati nameravajo med drugim o apostolatu laikov v velikih mestih, proti veliki umrljivosti dojenčkov, higienična in vprašanje stanovanj, izseljevanje z vzhoda na zahod, vzroki, posledice in ureditev, potreba katoliške ženske organizacije, vodilna načela katoliške ženske organizacije, nove naloge Vincencijevih družb, apostolat katoličana v sedanosti, skrb za katoliške prodajalke, ženski posli in delavci.

APOSTOLSKA STOLICA IN ŠPANSKA VLADA.

»Osservatore Romano« piše o poročilih ostrega spora med papežem in špansko vlado: Med špansko vlado in apostolsko stolico ni nikakega spora in tudi ne nesporazumljenja o takozvanem civilnem zakonu. Rešeno le ni še eno vprašanje glede gotovih praktičnih vprašanj v zvezi z obstoječimi zakoni o cerkvenem zakonu, ki ga španska vlada popolnoma priznava, ki jo je povzročil ministerialni odlok (Real Orden) grofa Romanonesa. List obžaluje, da Romanones ni ostal v tem odloku na onem stališču, kakor njegov prednik marquis Vadillo, a pripomni, da vprašanje pri dobri volji obeh strank lahko rešijo. »Osservatore« nadalje izjavlja, da niso resnična poročila, ki trdijo, da je podpisal kralj Alfonz rad Real Orden (ministerialni odlok). Kralj podpiše le »kraljeve dekrete« ne pa ministerialnih odlokov, ki jih podpiše le minister sam. Nasproti poročilom, da namerava španska vlada črtati plači dveh v Rimu živčih kardinalov, pripomni vatikansko glasilo, da jima Španija ne izplačuje in jima ni izplačevala nikakih plač.

CARINSKI SPOR S SRBIJO.

Belgrajski krogi so prepričani, da ne skle- nejo trgovinske pogodbe med Avstro-Orsko in Srbijo, dokler ostane na krmilu Pašičevo ministrtvo. Pašić naj bi postal poslanik v Peterburgu, kot prihodnja moža prideta pa v po- štev Protić in Nikolić.

KULTURNI BOJ NA FRANCOSKEM.

Minister Clémenceau je izjavil, da ne bodo zaprli na Francoskem nobene cerkve, dokler ostane on minister.

JAPANSKO BRODOVJE NA ANGLEŠKEM.

Japonska mornariška uprava je vpostavila v mornariški proračun za prihodnje leto tudi vsoto za obisk japonskega brodogovja na Angleškem. Na Angleško plove japonsko brodogovje preko južne Afrike, nazaj pa mimo Amerike.

ALI NAPOVE BOLGARIJA TURČIJI VOJSKO?

Iz Sofije poročajo, da odstopi v nekaj dneh ministrtvo. Pričakujejo velikih demonstracij in pa da napove Bolgarija Turčiji vojsko.

KONFERENCA FRANCOSKIH ŠKOFOV.

O seji francoskih škofov dne 6. t. m. poročajo, da so razpravljali o cerkvenih poslopih. — Neki jurist je izjavil, da bode večina občin, tudi republikanskih in radikalnih, dalo katoličanom cerkve na razpolago tudi po 12. decembru. Dne 7. t. m. dopoldne je bila zadnja seja francoskih škofov.

VSTAJA NA KUBI.

Na Kubi se vlada pogaja z vstaši. Ako se razbijejo pogajanja, prevzame general Guerra poveljništvo vseh vstaških čet.

NEBOGATOV OPRAVIČEVANJE.

Nebogatov se opravičuje na isti način, kakor svoj čas Roždestvenskij. Svojim ladijam pravi »čevlji iz gumija«. Svoje vojake in častnike hvali. Pravi, da ni mogel ukazati 2000 ljudem, naj se ustrelijo. Pred očmi mu je stalo 2000 obitelj, ki jih ti vojaki vzdržujejo. Vojaško čast in narodov ponos vpoštevava ampak odločil se je raje udati in žrtvovati tako svoje ime. Da so se vojaki uprli, je laž. To so bili pravi junaki. »Jasno je bilo, da je izgubljeno brodogovje, čemu uničiti še vojaštvo. Zgubil sem svojo čast in mesto, a zato sem rešil mnogo ljudij. Prišel sem ponosen in Rusijo, ker domovina me razume. Zdej sem prost meščan v prosti deželi. Zadnja beseda še izrečena ...«

Dnevne novice.

+ Cesar ne gre v Dalmacijo. Prejeli smo uradno poročilo: Ker se je cesar v Ištu nekoliko prehladil, je odpovedal svojo udeležbo pri vojaških vajah v Dalmaciji. Veličanstvo se počuti dobro, a previdnost zahteva, da se vladar iznova ne prehladi. Cesarja bode nadomeščal prestolonaslednik nadvojvoda Fran Ferdinand; program vojaških vaj se ne izpremeni. — Ta vest je javnost iznenadila in dunajski listi ugibljejo to in ono.

+ »Mir« smatra zdaj kot svojo nalogo, da »Slovenca« grize. Po katoliškem shodu smo nalašč ustavili polemiko z njim, kajti ko se je katoliški shod vkljub zavratnemu napadu iz Celovca tako sijajno obnesel, se nam ni

zdelo več potrebna in smo mislili tudi, da se bo »Mir« zdej izpametoval. A zdaj nas pa prav po fantovski zbadajo, da smo se njega ustrašili in iz samega strahu (!) postali krotki. V sedanjih resnih časih torej smatra »Mir« kot koristno za koroške Slovence, da nas draži in izziva, da bi zopet lopnili po njem. Pričakujejo menda zato drugi mandat za Korošce. To je politika, da se je Bog usmili! Celovski »voditelj« bodo na ta način dosegli le to, da izgube simpatije vseh trezno mislečih Slovencev. Ves slovenski svet vendar priznava, da se je Koroški zgodila krivica, a ravno tako jasno je, da ji »Mir« s svojim nastopom ne koristi, ampak le še bolj škodi.

+ **Spomenik Jurija barona Vege** bo v nedeljo, dne 16. septembra, v Moravčah slovesno odkrit. Spored: Ob 10. uri dopoldne slovesna sveta maša, ki ji sledi odkritje spomenika s slavnostnim govorom, z godbo slavnega 27. pešpolka kralj Leopold II. in s petjem.

— **Cesarjev dar.** Cesar je pogorelcem v Desincu na Belokranjskem podaril 2000 kron.

— **V Stepanji vasi** je razpisana služba okrajne babice. Prošnje do 1. novembra.

— **Slika Črnolija.** Piše se nam: Središče naše Bele Krajine nam je naslikal naš mladi umetnik, sedmošolec M. Kambič. Slika Črnolija kaže silo probujajočega se talenta. Krasno se preliva svetloba izza oblakov nad mestom in pokrajino, polno pristne narodne poezije. Upamo, da se inteligentno naše občinstvo zavzame za mladi talent in mu naredi nekoliko veselja in poguma. Za nadaljno delo Slika je izpostavljena v izložbi gospoda župana Puhka. — Morda se najde slovenski mecen, ki kupi sliko in tako nadbudnemu mladenci omogoči nadaljevanje študij.

— **Za kanonika in prošta** je imenovan č. gospod Anton Kalac, dosedaj župnik v Buzetu.

— **Za cesarjevo varnost** so se vršile najskrbnejše priprave na železnici. Vsa proga je že sedaj ostro zastražena po orožnikih. Straže so oddaljene po poldrugi kilometer; v nevarnih zarezah, ob mostovih, viaduktih so pa še bližje skupaj. Glavni borovniški viadukt čuva straža obstoječa iz četvorice mož. Orožniki na progi so nastanjeni pri železničnih čuvajih. Vsak čuvaj ima po enega ali celo po dva orožnika. Progo Borovnica-Logatec čuva 70 orožnikov. Orožniki so dospeli iz vseh krajev. In sedaj — cesarja ne bo!

— **Ovadu!** Sumljivega človeka so v četrtek prišli na Vrhniko, ko je risal pokrajino, sedeč na griču ob izviru Ljubljane. Pravijo, da je ovadu.

— **Obesil se je na Žagarskem vrhu** pri Javorju v ljubljanski okolici neki kočar vulgo Zabiček dne 3. septembra. Vzrok neznan; zapuščena vdova in troje otrok.

— **Iz Ribnice** nam poročajo: Tukaj se je ustanovil »Sokol«. To je odgovor gospodu dr. Gistettenhoferju glede na dogodke v Travi.

— **Otroka je povozil** v četrtek jutraj v Dol. Logatec Pogorelec hlapec, ko je peljal gnoj. Dvletna Skrotnikova deklica iz Čeve je zašla pod voz, ne da bi bil hlapec kaj videl. Zadnje kolo je šlo deklici čez glavo in je bilo revše takoj mrtvo. V ročici je držalo kosček sladkorja, ki ga ji je malo preje dala Tollazijeva gđc. Milka.

— **Predavanje »Slovenske dijaške zveze«.** Tovariši phil. Ivo Pregelj je predaval o narodni pesmi dne 2. t. m. pri Sv. Luciji na Primorskem.

— **Ogenj** je bil včeraj popoldne na Primskovem pri Kranju. Pogorela so poslopja postestnika Stareta.

— **Z ljubljanskega barja** se nam piše: Močvirnato ljubljansko okrožje se prav pridno v melioracijske namene požiga. Okolica se zaradi gostega dima z ljubljanskega gradu le tuintam lahko opazuje. — Veliki lovi veljajo jerebicam, katerih se mnogoštevilno postrelja.

— **Okoli 500 romarjev** je bilo pretekli praznik in nedeljo na Žalostni Gor.

— **Grozna suša** vlada na Krasu.

— **Častni občan** občine Volovska-Opatija je postal tržaški namestnik princ Hohenlohe.

— **Šolske vesti.** Učitelji na javni zasebni realki v Gradcu, K. Petrasch, je premeščen v Kočevje. — Začasni učitelj na tukajšnji vadnici g. Jos. Kostanjevec je imenovan stalnim in g. V. Jaklič začasnim učiteljem. — Začasno vodstvo dvorazrednice v Polhovem Gradcu je prevzela učiteljica gđc. Marija Novak, in začasno je ondi nameščen g. E. Radovič. Učiteljica v Bušči vasi gospa A. Kocjančič je dobila dvomesečni dopust, nadomešča jo gđc. A. Mandelj. Ker se je gđc. E. Tekavčič odpovedala službi v Mokronogu, pride na njeno mesto gđc. Fr. Čerov.

— **Karavanska železnica** bode slovesno otvorjena dne 30. septembra, in sicer proga Beljak-Rožna dolina in Celovec-Jesenice.

— **Napad s težko telesno poškodbo.** Dne 27. t. m. proti 7. uri zvečer srečal je železniški premikač Jakob Kovač v Spodnji Šiški neznanega postopača, kateri ga je pričel zmerjati. Kovač se je na to ujezil — in zgrabil neznanca za vrat. Med ruvanjem za bodel je neznanec Kovača trikrat, najbrže z nožem in mu tudi prerezal žilo, vsled katere poškodbe je zgubil Kovač toliko krvi, da se je onesvestil in se moral kappeljati v deželno bolnišnico. Neznanec, kateri je imel seboj dva fanta v starosti 10 do 12 let — skoro gotovo njega sirova — je star približno 40 let, z rdečkastimi močnimi brki, srednje velikosti in medlega obraza, nosil je ob času napada bel slamnik ter sivo

vrže obnošeno obleko, obut pa je bil v škornje — ter se je podal proti ležici. Orožništvo ga zasleduje.

— **Razstava v Marsellu.** Naš rojak nam piše iz Marsella: V sredi marselske razstave stoji krasna vodna palača po kateri se razliva velika voda, od katere odsevajo razne barve (fontena). Ta palača je središče francoske kolonijalne razstave, okoli te matere razstave, ki kaže vse francoske industrijske kot druge izdelke, so pa razpostavljene razne kolonije francoske države z vseh delov sveta. Tem kolonijam oddaje Francoska na leto 1200 milijonov vrednosti raznih produktov in industrijalnega blaga, ta kupčija se pa dviga od leta do leta z večjim prometom. Že v svetovni razstavi leta 1900 v Parizu so kazali Francozi velik napredek svojih kolonij. Tu v Marsellu so izpopolnili kolonijisko razstavo z ljudmi, živalimi, zlasti ptiči iz kolonij. Posamezna plemena se vidijo na ograjenih dvoriščih, vsako plemo zase. Zanimivo je gledati te čudne ljudi, ki po svojih običajih izdelujejo razne svoje izdelke med svojo domačo živino. Tu se vidijo običaji raznih narodov, njih igre in razne zabave. Vsak oddelek posameznega plemena ima lepo zbirko krajev, domačih pridelkov in izdelkov, kažejo pa tudi v lepih slikah njih delvanje. Razstavljeni prodajajo v svojih nošah obiskovalcem svoje izdelke za spomin, seve za drag denar. Marselska razstava je zelo zanimiva, zabavna, pa tudi podučljiva.

— **Ogenj.** V nedeljo popoldne je pogorelo v Zakraju, občina Bloke, Matevžu Znidaršiču gospodarsko poslopje. Škode je 1500 K, zavarovan je pa za 300 K. Ogenj so zanetili otroci.

— **Nehvaležnost.** Piše se nam: Ko je 21. avgusta ponoči v Kamniku pri Borovnici nastal ogenj, prihitelo je takoj na pomoč tudi gasilno društvo iz Verda pri Vrhniku ter nemurno gasilo do 4. ure zjutraj. Ko je bilo pogaseno, hoče se društvo vrniti domov. Pri neki hiši pa se usuje kopa natrkanih oseb na cesto ter kriče nad izmučenimi gasilci, naj gredo nazaj gasit. Ti ljudje morda še prsta niso ganili pri gašenju, a so bili toliko nehvaležni, da so zmerjali požrtvovalne gasilce. Posebno eden se je razkoračil nad gasilci, češ, da so plačani. Temu povemo v pouk, da podpore dobiva le društvo kot tako za orodje in obleko, gasilci sami pa niso plačani za svoje mučno in nevarno delo. Da, nehvaležnost je plačilo sveta!

Ljubljanske novice.

Ij V stolnici je bilo danes ob 10. uri za dušno sveto opravilo za pokojno cesarico Elizabeto. Pontifikalno sveto mašo je opravil milostljivi gospod stolni dekan Andrej Zamejč. Svete maše se je udeležil deželni predsednik g. Teodor Schwarz, deželni glavar g. Oton pl. Detela, zastopniki vojaštva in drugih č. kr. uradov.

— **»Ljubljana« v Zagrebu.** Poroča se nam: Pevsko društvo »Ljubljana« je dospelo okoli 12. ure v Zagreb. Vsprejem je bil velikanski. Vsa zagrebška društva so z zastavami bila zbrana na kolodvoru in gotovo do 25.000 občinstva. Za pozdrav se je zahvalil gospod Sturm. Navdušenje nepopisno, dame naši zastavi pripelje krasno trobojnico. Slovence v narodnih nošah vzbujale povsod navdušeno zanimanje. Društvo je korakalo do prostorov »Kola« odkrito, mesto v zastavah. Pri banketu so govorili navdušene napitnice Koricar, dr. Ogrizović, Freudreich, Sturm, Organič. Pri izletu v Maksimir Slovenci burno pozdravljali. Zvečer udeležba ogromna, do 10.000 oseb, slovenska pesem slavila slavlje. Društvo je pelo izborno, vsak komad je moralo ponavljati. Včeraj so si Slovenci ogledali znamenitosti Zagrebu.

Ij Na oklicih so: Leo Bostelle, krojaški pomočnik, z Marijo Aleksič; Bruno Ježef Belantig, sedlarski pomočnik, z Ano Kobč, zasebnico; Anton Bukovetz, pisar v tobačni tovarni, z Antonijo Plamberger.

— **Vojaška godba** igra zopet ob nedeljah v »Zvezdi« od pol 12. do pol 1. ure.

Ij Svetčev večer in veselica šentpeterske podružnice družbe sv. Cirila in Metoda. Eno izmed najbolj delavnih podružnic naše dične šolske družbe — šentpeterska v Ljubljani — pod celokupnim načelstvom marljivo delujočega in spretnega odbora dam in gospodov, je priredila včeraj na vrtu hotela »Ilirija« veselico, ki je bila izborno obiskana in je tudi vsestranski dobro izpadla. Veselica se je vršila v proslavo 80letnice gosp. notarja Luka Svetca v Litiji. Slavljenec se je pismeno opravičil, češ, da bi njegovi živci ne prenesli takega slavlja. Prišla pa je njegova gospa soproga in več sorodnikov. Družbo je zastopal njen prvomestnik, msgr. Tomo Zupan, ki je v obširnem govoru opisal življenje Svetčevo. Rodil se je 8. oktobra 1826 v Podgorju pri Komendi v kamniškem okraju. Ljudsko šolo je obiskoval v Kamniku, gimnazij v Ljubljani, kjer je bil vedno prvi odličnjak in v 6. šoli prvi premijant. V šolskem izvetstvu je naveden kot: Lucas Svetec, Carniolus-Podgier. Jurične študije končal je na Dunaju ter postal leta 1853 praktikant brez plače pri sodišču. Prosil je na Hrvatskem službe, toda leta 1859 poslali so Hrvati vse tuje uradnike domov. Vrnil se je tudi Svetec ter služboval kot adjunkt v Mokronogu, Kočevju in na Brdu; tukaj nazadnje leta 1864. Hoteč biti prost opustil je leta 1865 državno službo ter postal pod županom Etninom Costo mestni komisar v Ljubljani. Zmagala pa je leta 1869 tukaj nasporna stranka in Svetec je bil upokojen. Leta 1871 prosil je za notarijat v Idriji, kjer je ostal eno leto. Od ondod se je preselil v Litijo, kjer biva od 1. novembra 1872 dosedaj, torej že nad 34 let. Svetec je bil tudi deželni in državni poslanec. V deželni zbor je bil iz-

voljen še kot sodni adjunkt na Brdu leta 1864 ter ostal poslanec do leta 1895, torej 31 let. V državni zbor je bil poslan leta 1866. Deloval je s poslanci Tomanom, Mir. Vilharjem in nemškimi pesnikom Anast. Grünom. Neštevilne so zlasti Svetčeve interpelacije. V njegovi družbi so bili še Razlag in župnik Lovro Pintar. Svetec je bil pa tudi pesnik in slovničar. Njegov součenec pesnik Fr. Cegnar ga je vedno navduševal, naj »poje tica s Podgore« (Podgorski = L. Svetec). V »Novicah« je pričel članke o brezglasnicah. Izpopolnjevala sta njegove razprave p. Ladislav Horvat in deželni šolski nadzornik Solar. Glavno njegovo narodno delo pa je pri družbi sv. Cirila in Metoda. Leta 1885 zbrala se je petero mož pod njegovim (Svetčevim) predsedstvom; gg. sedanjí ljubljanski župan Hribar, ces. svetnik Murnik, dr. Vošnjak in današnji govornik (g. msgr. Zupan). Vsi ti žive, še do danes ni noben umrl. Družba je na katoliško-narodni podlagi. Pri naši družbi se čuti najbolj domačega; redno prihaja k sejam. On je pravzaprav prvomestnik. Na skupščini v Litiji postal je družbin častni član, kar je bil razven njega le še eden: pokojni oče koroških Slovencev Gr. Einspieler. Malokdo je poplačan na svetu za dobra dela. Svetec ima plačilo v častiti soprogi, ki mu je angelj varuh. (Bog jo živi!) Nato je deklamovala gospica Rožmanec pesem, ki jo je v obliki diplome poklonil slavljencu odbor šentpeterske podružnice z lastnoročnimi podpisi članov odbora. Diplom izročili ste v roke slavljenčeve soproge gospici Vida Černetova in Počivavnikova. Pevci so zapeli »Lepa naša domovina«. Podružnični tajnik gospod Makso Bradaška se v imenu slavljenčevem in po naročilu njegove soproge zahvaljuje občinstvu za ovacije, odboru za trud, g. msgr. Zupanu za krasni govor in pa vsem, ki so pomogli k uspehu veselice. Brzobjavni pozdrav je poslal gospod Janko Skerbinec, nadučitelj v Višnji gori. Točke programa sta izvajala slavna društvena godba in pevsko društvo »Ljubljanski Zvon« v splošno zadovoljnost. Najživljnejši je bil pa srečolov za res krasne dobrote. Pri tej priliki moramo zopet z obžalovanjem konstatirati, da pri tako eminentno narodnih prireditvah naše dame ne morejo opustiti razvade, da ne bi med seboj nemški kramljale.

Ij **Napaden** je bil preteklo noč, ko se je vračal domov gospod Ivan Oražem na Poljanskem nasipu od dveh nepoznatih vojakov tukajšnjega č. kr. domobranskega pešpolka. Šel je mirno svojo pot, kar sta prišla za njim vojaka ter je eden zavpil »proklet civilist« in ga sunil z bodalom v hrbet na desno stran in ga ranil. Napravila sta mu tudi na obleki precejšnjo škodo.

Ij **Tatvini.** Včeraj popoldne je bila Jakobu Koširju, tiskarskemu slugi, ukradena iz garderobe v Koleziji riava denarnica, v kateri je imel tri krone in nekaj drobiža. Policija je storilcu na sledu. — Mariji Umbergerjevi, gostilničarki, je bila ukradena v kuhinji iz mize skatulja, v kateri je imela okoli 10 kron drobiža. Tudi v tem slučaju je policija storilcu na sledu. — Ivanki Stankovi, delavki v tobačni tovarni, je bila ukradena v garderobi iz žepa srebrna pozlačena ura, vredna 16 kron. Ura je bila že odrgnjena.

Ij **Hudo žejo** je imel včeraj Josip Gašper. Pil je več vrčkov piva v neki gostilni na Dunajski cesti. Ko pa je bilo čas plačati, jo je mislil odkuriti. Ker mu je natakarija preprečila nakano, in ker ni imel denarja, da bi plačal, je moral s stražnikom v zapor.

Ij **Promet na južnem kolodvoru** je bil na Mali Šmaren velikanski. Odpeljalo se je razven ljubljanskega občinstva, ki je šlo v mnogem številu na Šmarno goro, tudi 2000 romarjev, ki so šli večinoma na Brezje.

Ij **Za kruhom.** Včeraj se je odpeljalo z južnega kolodvora v Ameriko 10 Hrvatov in 4 Slovenci. Nazaj je prišlo 210 Hrvatov in Makedoncev.

Ij **Izgubljena** je zlata zapestnica, vredna 50 kron. — Najden je zlat prstan in riava torbica, v kateri je črna denarnica s precejšnjo vsoto denarja in žepni robec.

Ij **V pokritje deficitu** pri »Glasbeni Matici« se je po zopetnem posredovanju gospoda dr. Furlana obrnila kazenska poravnava gospe Fani Gril proti neki nasprotnici v znesku 50 kron.

Ij »Glasbena Matica« prične šolsko leto z vpisovanjem od 14. do 17. septembra. Več jutri.

Telefonska in brzojavna poročila.

CESAR NA DUNAJU.

Dunaj, 10. septembra. Predvčeršnjim in včeraj bival cesar v Schönbrunn. Danes je obiskal grob cesarice Elizabete. Na Dunaj sta došla danes ob obletnici smrti rajne cesarice Elizabete bavarska princeznja Gizela in princ Arnulf. Cesar pojde jutri za 10 do 12 dni v Ischl, da se ozdravi od prehlajenja. Cesar je sam izrekel željo, naj se ljudstvu pove, da je prehlajenje čisto lahko in ni povoda za skrb.

SHOD SLOVANSKIH ČASNIKARJEV.

Praga, 10. septembra. Predsedništvo shoda slovanskih časnikarjev je brzojavilo ministru dr. Fořtu, da obžaluje, ker niso dovolili zagrebškemu časnikarju dr. Radiću, da se sme udeležiti shoda.

K NEMIROM NA REKI.

Suša k, 10. septembra. Župan Hinko Bočič je brzojavil italijanskemu zunanjemu ministru, da je vest v listih, češ, da so Hrvatje oskrnili italijanske grobove na Trsatu, popolnoma izmišljena.

»ITALIJANSKA« REKA?

Reka, 10. septembra. Avtonomaši so imeli v gledišču shod, na katerem so prote-

stirali proti Hrvatom, in klicali »Viva Plume italiana«.

ZA MADJARE PROTI TALIJANOM!

Reka, 10. septembra. Na javnem shodu je bila sprejeta resolucija, ki svari slovensko, hrvaško in srbsko prebivalstvo pred demonstracijam in proglašja bojkot italijanskih tvrdk in madjarske priporočila. Klicalo se je na shodu: »Živio Košut, živeli Madjarji!« Po shodu so šli s hrvaško trobojnico po mestu.

SUPILO SE KLANJA ITALIJANOM.

Reka, 10. septembra. Fr. Supilo objavlja sladek članek v italijanskem jeziku, v katerem obsoja reške in zadrške izgrede in izjavlja, da niso zmanjšali njegovega priateljstva do Italijanov.

PRVI SPOR MED POGAJANJI O NAGODBI MED NAŠO DRŽAVO IN OGRSKO.

Budimpešta, 10. septembra. Včeraj sta se posvetovala Wekerle in Beck malone celi dan o nagodbi. Mešani komisiji se odstopi več gospodarskih in tehničnih predlog. Komisija je zborovala deloma na Dunaju, deloma v Budimpešti. Beck je obvestil Wekerla o sklepu avstrijske vlade, da se hoče pogajati le po načelu, da se razpravlja o vsem kompleksu nagodbenih vprašanj. Wekerle je izjavil, da ogrska vlada ne odobri tega načela, a da je pripravljena za pogajanja o posameznih vprašanjih, ki so nujna. Oba ministrska predsednika sta vzela poročilo na znanje. Wekerle pride prihodnji teden na Dunaj, da obvesti Becka o odgovoru ogrskega ministristva.

VOJAŠKI TEPEŽ IN UMORJEN BOŠNJAK.

Dunaj, 10. septembra. Vest hrvaških listov, da so se v Dubrovniku češki in ogrski vojaki stegli zaradi narodnostnega nasprotstva, pri čemur je bil baže en bosanski neudeležen vojak ubit, se popravlja od vojaške strani: V taborišču Vojšte v Hercegovini je nastal pred 14 dnevi tepež med peči bosansko-hercegovskega polka ob navalu na kantino, pri čemer je bil en pešec umorjen. Vse kombinacije listov o vzroku tepeža so brez podlage.

NEMŠKO BRODOVJE V ADRIJI.

Dunaj, 10. septembra. Nemško brodovje, ki se muči v Sredozemskem morju, namerava obiskati tudi Jadransko morje. Pri stanšišča, ki jih obišče, še niso znana.

STAVKA DUNAJSKIH STEKLARJEV.

Dunaj, 10. septembra. Steklarski pomočniki so sklenili, da prično danes stavkati. Zahtevajo, da jim zvišajo plače.

SRBIJA.

Belgrad, 10. septembra. Srbski prestolonaslednik je postal 9. t. m. nadporočnik. — Sprla sta se srbski minister za notranje zadeve Protić in bivši častnik srbskega generalnega štaba Milan Novaković, ki je poslal ministru svoje priče.

TURČIJA SE OBOROŽUJE.

Carigrad, 10. septembra. Zadnji čas je odposlala Turčija po železnici 10 vagonov streliva v Serres, 15 vagonov konj v Solun, pet voz streliva in 27 vagonov topov v Monastir in 8 vagonov topov v Odrin.

CESAR VILJEM PROTI NEVERI.

Vratislava, 10. septembra. Po odkritju spomenika generalu Clausewitzu je pri obedu v napitnici naglašal cesar Viljem potrebo, da morajo vse konfesije in vsi stanovi, bodisi nizki ali visoki delovati proti neveri.

RUSIJA.

Kronstadt, 10. septembra. Danes prične začasno vojno sodišče sodnijsko razpravo proti mornarjem upornikom.

Peterburg, 10. septembra. Car je odobril načrte za zgradbo Amurske železnice iz Pokrovska ob izlivu rek Silka in Argun do Haborovska.

Kerč, 10. septembra. Pod streho sinagoge se je razpočila bomba. Ubita je bila ena in ranjena tudi ena oseba. Sinagogo straži vojaštvo.

se more zagotoviti dobra eksistenca z ustanov. žganjarske manipulacije v mal. obsegu, event. z mal. kotlom v svrhu destil. žganja in likerjev. special. Navodila pod šifro »Lukrativ št. 127« na Ann. Exp. Eduard Braun, Dunaj, I., Rotenturm strasse 9. 1893 5-4

Stanovanje išče

mirna stranka v mestu za novembarski termin. Obstojalo naj bi iz dveh manjših ali jedne velike sobe s pritlikinami. Pismene ponudbe z navedbo stanarine na upravnishstvo »Slovenca« pod šifro »Mirna stranka«. 2014 3 2

Zidarji in delavci

se sprejmo proti dobri plači pri stavb. podjetništvu 2026 1

F. Trumler, arhitekt,
Pred škofljo št. 3, I. nadstropje,
Ljubljana.

2021 2—1

Proda se pod zelo ugodnimi pogoji.
Vsa nadaljna pojasnila daje lastnik hiše
istotam. 1752 10 10

Naslov izve se pri upravnistvu „Slovenca“.

2020 1 1

dne 5. septembra 1906.

2027 1

Naslov pove upravništvo „Slovenca“

2025

Promet s čekl in nakaznicami.

Štajerske novice.

Političen shod v Slovenski Bistrici.
(Izvirno poročilo.)

Ne vemo, kake uspehe hoče doseči g. dr. Brejc s svojimi političnimi potovanji po Sp. Štajerskem, na katerih napada jugoslovanske poslance, »Slov. zvezu« in posebno S. L. S. na Kranjskem. Ali misli, da morejo napadi pridobiti koroškim Slovincem to, kar zahtevajo? Nam se zdi bolj umestno, naj bi gospodje svoj dragi čas uporabili za koroške Slovence ter med njimi prirejali shode. Skrb za štajerske Slovence pa naj pusti nam, štajerskim Slovincem. V kratkem poročilo o shodu:

V imenu političnega društva otvori shod g. Založnik. Prvi govori koncipient g. dr. Rosine, g. dr. Dimnik ter graja volilno preosnovno, katere nikakor ne zagotavlja enake volilne pravice. Pravi, da ga srce boli, da so bili slov. poslanci, ki so privolili v tako volilno preosnovno. Graja je slovenske poslance zaradi kompromisa glede obmejnih okrajev. (Op. ured.: Ni res, da so slovenski poslanci sprejeli kompromis; bili so preglašovani.) Neuspehov je baje krivo to, ker so hoteli imeti slovenski poslanci na vsak način volilno preosnovno. Istotako so prodani Korošci, Primorci in Goričani. Za to ceno ne maramo (kdo?) vol. preosnove. Mi se veselimo (liberalci), da so se našli možje, ki so nastopili proti temu, obsojamo pa tiste, ki se v nje zagajajo. (Medklic nekega kmeta: Če je ves narod tiho poslanci tudi ne morejo vsega doseči!) Sklene z vsklikom: Dol z vol. pravico, živela res enaka pravica!

Med govorom je delal posebno strastne medklice jurist Asič, ki se je istih gotovo naučil med celjskimi liberalci.

G. dr. Brejc si seveda najprej privoščil S. L. S. katero obsoja, da ga strupeno napada. Pravi, da mu je vseeno, ali imajo Slovenci 20 ali 25 poslancev, samo da Korošcev ne razsekajo na kose. Očita dr. Šusteršiču, da ni skrbel za Korošce, čeravno je vedel, da dobijo dvomilijon mandat. On takoj odstopi dr. Šusteršiču svojo pisarno, če on misli, da je mogoče potem na Koroškem delati. Tisti poslanci ki vas sedaj zapustijo, so izdajalci. Odgovornost imajo tisti, katere je usoda postavila v tako kritičnem položaju na krmilo. Če nas Kranjci nočejo braniti, pa se mi združimo. (Aha, — dr. Brejc bi bil rad voditelj nove stranke: štajersko-koroške aliance!) Celovski intermezo se ni končal za Kranjce. Naj se Kranjci spreobrnejo, dvanaest je že skoro ura. Naj Kranjci ne pravijo, kakor jeruzalemski farizeji: Kaj pač more priti pametnega iz Galileje!

Če se narodna enotnost razbije, poginemo, če imamo tudi same slovenske ministre. (Kdo pa razbija narodno enotnost? Op. poročevalca!)

G. Založnik se zahvali in se tudi malo obregne ob S. L. S.

Soc. demokrat Novak pravi nekaj o potrebi volilne reforme, in da ne ve ljudstvo, kaj delajo poslanci. Vsi ljudski zastopniki so stare babe, ki samo kimajo. (G. Novak: Če to Adler izve!)

Dr. Dimnik predlaga iste resolucije, katere so se sprejele na zaupnem shodu v Mariboru, samo dodatno, da se izreče vsem slovenskim delegatom v volilnem odseku nezaupnica.

G. župnik Medved govori proti nezaupnici, ker je nelogično, na eni strani pozivati poslance na delo, na drugi strani jih pa z nezaupnico odganjati od dela.

G. Založnik in jurist Asič govorita za nezaupnico.

Med kmeti začne vreti: »Mi ne izrečemo nezaupnice!

Kmet Pevec nastopi in pravi, da kmetje ne izrečejo svojim poslancem nezaupnice. (Tako je!)

Gostilničar Novak predlaga, da se izreče le tedaj nezaupnico, če ne bodo storili svoje dolžnosti, sicer pa obdržimo sklepe mariborskega shoda.

Predsednik Založnik da med tem hitro resolucijo na glasovanje. Nekateri kmetje vzdigajo roke, ker so mislili, da velja predlog g. Novaka, drugi glasujejo proti, mnogo kmetov ni sploh glasovalo, ali so pa odšli, ker so bili ogorčeni nad takim postopanjem. G. »predsednik« je »naštel« 49 glasov za resolucijo 42 proti. Kako se je to glasovalo in štel, nam je velika zagonetka, ker smo videli, da so bili kmetje proti nezaupnici.

Župnik g. Medved govori nato o šoli in o šolskih počitnicah. Pritrjevanje kmetov je pričalo, kako govori iz njih srca in koliko so jim taki stvarni govori ljubši nego zakonito manevriranje z nezaupnicami. O počitnicah so še govorili gg.: nadučitelja Poljanec in Tomažič in kmetje: Kotnik, Pivec, Uršič, Pohore. Vsi kmetje so bili proti počitnicam poletu.

G. župnik Medved predlaga resolucije:

1. Za slovenski poduk.
2. Zadnje dve leti naj bo gospodarski poduk.
3. Protest proti svobodni šoli.
4. Protestiramo proti sedanjim počitnicam, šolske oblasti naj upoštevajo kmečke zahteve. — Sprejeto!

G. Asič predlaga, da se naj izreče shod za takojšnjo ustanovitev slov. kmet. šole. — Sprejeto.

G. Založnik omenja, da so krivi neuspehov tisti, ki volijo nasprotnike ali pa ostanejo pri volitvah doma. Vsled tega sedijo v zastopih ljudje, ki nimajo smisla za nas. — Predlaga resolucijo:

Shod protestira proti nemškemu uradovanju okr. sodnije in okr. glavarstva. Sprejeto.

Š Iz tabora »čistih«. »Čisti« so imeli 2. t. m. svoj shod v Trbovljah. Patronanso je prevzel menda hudi Slovenec (?) Roš. Sestanek je bil sicer zaupen, ali vendar se nam je posrečilo zvedeti, da je bilo na dnevnem redu posvetovanje o izdajanju »čistega« tednika. Izhajal bo ali v učiteljski Kleinovski tiskarni, ali pa ustanovijo list v Celju. Nekateri so pravili, da so hoteli celjski voditelji skleniti s famoznim Spindlerjem nekaj kompromis, po katerem bi smel bolj prosto v »Domovini« čez klerikalce zabavljati. Spindler je pa odgovoril: Vse ali pa nič! No, samozavesten je Spindler že tako, da se ta njegova beseda lahko verjame. O kompromisu ne verjamemo čistim: celjski voditelji bi morali pasti na glavo, če so res kaj takega ponudili. Spindler ima mnogo zaupanja v svojo stranko, — pa pozabiti ne sme ko gleda svoje navdušene redke zveste, da nova metla dobro pometi, a stara... Pazno bomo sledili vsaki kretnji čistih in poročali, somišljeniki naj nas pa v tem podpirajo!

Š Novega župana v Črešnjevcu še zdaj niso volili, kajti sedanjí nemški župan Jožef Lah zadržuje kar le more izvolitev. Njegovega stola se pač drži smola. — Izgovarjal se je, da niso še prišli volilni akti iz Gradca nazaj. Mi pa dobro vemo, da jih župan Lah ima v roki in vendar še ne razpiše novih volitev. Vprašamo slavno okr. glavarstvo v Mariboru: Je-li znano to? Saj so se pritožili volilci. Ali ni že čas, ali ni že lani 1905 interpelliral g. dr. Iv. Hrašovec v dež. odboru in povedal, da že celih šest let deluje občinski odbor črešnjevski. Okr. glavarstvo v Mariboru pa še vedno podpira nemškutarijo na Črešnjevcu. Razkrijli bomo vse natančno!

Š Slovenskim županom! Občina Skomre pri Konjicah je pred kratkim časom sklenila, da bo od c. kr. uradov sprejemala samo v slovenskem jeziku pisane odloke. Ta sklep se je razveljavil od okrajnega glavarstva in dotično pritožbo je namestništvo odbilo. Pritožbo na ministrstvo pa je žalibog občina zamudila; kajti pritožba bi morala imeti uspeh, ali pa bi se morala pozneje vložiti pritožba na c. kr. državno sodišče. Pri tej priliki opozarjamo slovenske župane, da »Slovensko društvo« v Mariboru rado brezplačno preskrbi take pritožbe. Toda poslati se mu morajo stvari takoj prvi dan, ne pa še le takrat, kadar je rok za pritožbo že zamujen.

Š Dobro povedal je v zadnji »Domovini« g. notar Baš, rekoč: »Tako ne sme iti dalje, — sicer se utopimo — sami.« Prav, g. notar, trikrat prav! Tako ne sme iti dalje! Ne smete več iskati škandalov po farovžih, ne pustiti več pljuvati na duhovnike okoli vašega uredništva, ne nazivajte katoliški shod »humbug«, pustite dr. Šusteršiča pri miru, kjer ga ne zadeva krivda, pa bo dobro! Zakaj imate vedno v rokah lopar samo za nas? Ali ne bi bil proti nam, ki smo vendar Slovenci, vsaj isti dostojni ton na mestu, ki ste ga zahtevali od Spindlerja proti glavnemu Vašemu narodnemu nasprotniku dr. Jaborneggu? Zakaj se ne dotaknete nikdar kakega Narodovca? Da pa našega zadnjega članka ne boste napak razumeli, Vas opozorimo, da dejstva uče, da »Domovina« v zadnjem času o dr. Jaborneggu ni samo opuščala nedostojnih napadov, ampak, da sploh ni pisala o njem. Iz tega se razvidi, da je Spindler in da smo tudi mi prav razumeli ukaz, naj se o dr. Jaborneggu dostojno piše. — »Domovina« je proti nam nakopičila v zadnjem času toliko neopravičljivih napadov, da so se temu celo naši nasprotniki čudili. Vse je bilo prepričano, da si je »poiskala« »Domovina« isto bojno polje, kakor »Slovenski Narod«. Če pa g. notar pravi, da tako ne sme iti dalje, bomo razumeli ta njegov poziv mi, a naj se ga drži tudi »Domovina«! Ne iščite v naših očeh pezdirlja, ko je vendar drugod vse polno brun, grdihi brun!

Š O naših poročilih s Štajerskega. »Slovenski Narod« se grozno jezi nad našimi poročili, ki jih dobivamo s Štajerskega. V tej jezi je postal malenkostno-zavisten. Kako že pravi nemški moč: Kleinlichkeit ist das Zeichen eines niedrigen Geistes. In ta malenkost odseva iz notice v št. 202, kjer se ukvarja z našo zameno imen Črešnjice in Črešnjevec, katere zamena pa gre na rovaš stavcu, kajti našemu poročevalcu je Črešnjevec ravno tako dobro znan kot »Narodovemu« poročevalcu, nemškutariju Kresniku, ki je pa sedaj opustil poročati »Narodu«, da je po triletnem boju proti Slovincem pogorel. Zakaj pa »Narod« noče poročati o tej slovenski zmagi? Ker je bil poražen njegov nemškutarski dopisnik Kresnik! — Prijatelj našega lista iz Črešnjeveca nam z ozirom na gori omenjeno »Narodovo« bilježko piše: Taka zamena kakor pri Vaš (Črešnjice-Črešnjevec) se malo premnogokrat oblastim pripeti. »Narodovi« uredniki prinese včasih še čisto drugačne zamene, ali zaradi tega jih nihče ne psuje s puhlimi glavicami. Ravno pri Črešnjevcu je svoj čas »Narod« pisal po celjski »Domovini« pomotoma »Črešnjice«. Istotako je prinesel neko baje izvirno poročilo iz Črešnjic (od Kresnika) mesto iz Črešnjeveca! Takrat je pa bilo vse dobro! Če bi hoteli mi na take malenkosti pri »Narodu« paziti, jih objavimo vsak dan par! — Konečno še pripomnimo, da doslej, ali vsaj do našega poročila o črešnjevski zmagi ni bilo o tem čitati nikjer drugod — zlasti ne v nemških listih — kakor v Slovenskem Gospodarju. Tam pa je stalo pravilno ime Črešnjevec.

Š Šoštanj. K ogledovanju goveje živine, katero se je vršilo minolo soboto, prignali so 100 krav, 100 brejih telic in 20 licenciranih bikov, večina pincgavskega in marjnodolskega plemena. Komisija, obstoječa iz načelnika okr.

zastopa g. V. Ježovnika in več odbornikov, dalje iz gener. tajnika c. kr. štajerske kmetijske družbe g. Juvana, c. kr. veter. nadzornika g. Slovaka, dež. živinozdravnika g. Fischerja itd., izrekla se je o izbornem stanju živine jako pohvalno. Obdajeni so bili: Za krave Anton Jan iz Škal, Franc Woschnagg iz Šoštanja in Karol Kosar iz Družmirja z državnimi darili po 50, 40 in 40 K, Jakob Falko iz Družmirja, Vinčo Ježovnik iz Velenja, Franc Menih iz Št. Ilja in Pavel Mak iz Šoštanja z dež. darili po 40, 30, 30 in 30 K, U. Lager iz Velenja, Josip Novak iz Šoštanja, Franc Petrič iz okolice Šoštanj, Franc Rajšter iz Šoštanja, Valentin Mihalek iz Velenja in Matija Brišnik iz Šoštanja z okrajnimi darili po 25, 25, 20, 20, 10 in 10 K; — Za breje telice Anton Golob iz Št. Florijana, Martin Šuster iz Škal, Anton Dermol iz Lokovice, Anton Novak iz Družmirja, Franc Woschnagg iz Šoštanja, Franc Švarc in Franc Rajšter, oba iz Šoštanja, z okrajnimi darili po 50, 40, 30, 20 K, 20 in 20 K; — za licencirane bike: Martin Ušen iz Št. Ilja, Ivan Meža iz Stare vasi, Ivan Krajnc iz Št. Ilja in Ivan Rak iz Velenja z drž. darili po 80, 60, 50 in 50 K, Martin Voh iz Št. Ilja, Ivan Stropnik iz Prelog in Štefan Kosar iz Družmirja z deželnimi darili vsak po 50 K in Franc Goršek iz Raven z okrajnimi darili 40 K. — V soboto zbrali so si naši Nemci iz svoje sredine najbolj pristnega »Nemca« in ga volili namesto župnika Govediča v I. razred bodočega nemškega občinskega odbora. Ta se piše Anton Golof in je dona iz Ponikve. Ponikva sme biti res ponosna na svoje semkaj dole sorojake! Učitelj Vrečko prevelil se je tukaj v nemškega nacionalca, za njim pa je prišel še Anton Golof! Komisar g. Zoffal ima pred g. dr. Mayerjem tak respekt, da si ga ne upa niti več poklicati po imenu. Pri dopolnilni volitvi za I. razred v soboto poklical je g. Zoffal g. dr. Mayerja ne po imenu, kakor je naveden v volilnem imeniku, ampak z besedami: »Jetzt kommen aber Sie.« G. Zoffal ali ne veste, da je tako klicanje iz volilnega imenika ne samo nepoštavno, ampak tudi nedostojno?! — Druge nesreče pa ni bilo pri volitvi. — Kako bodo dne 15. t. m. naši Nemci volili svojega (?) župana, bomo že poročali.

Š Lepi uspehi šol, kjer se nemškutari. Ob stari državnih cesti, ki pelje od Zgornje Kungote na Svičine, opazi potovalec zanimiv napis: »Verbodener weg über die Wiese der Strasse.« Kdo bi se ne smejal uspehom teh šol. In še lepše je, če kreneš s te ceste malo v stran, tam vidiš: »Die Gehren der Fremden gegen die Wiese bei Straßes.« Kaj bi bilo »bei Straßes«, napis dalje ne pravi. Res, čudna in kaj lepa ta nemščina šentkungotskih in svičinskih Velenemcev! Treba malo posvetiti v te zaspane kraje!

Š Zreče. Družba »Južna železnica« ima pri nas premogovnik. Rudarji so pred nekaterimi tedni dobili novo zastavo. Ko se je ista cerkevno blagoslovila, je pri slavnosti za kumico bila gospa Ida pl. Eger, soproga generalnega ravnatelja družbinega. Gospa je v avgustu svojo bolno hčerko spremlila v zdravilišče na Tirolski pri Gröden. Tu je pa skrvn mater nepričakovano zadela nemila smrt. In zastavo, pri kateri je imenovanka kumovala, to zastavo so rudarji prvokrat rabili pri službi božji, ki se je za sedanjó pokojnico služila v Zrečah.

Š Slovenska posest v Ptuj. Slovenski trgovec g. Mohorič v Ptuj je kupil hišo v Gosposki ulici, v kateri stanuje mesar Berghaus. Nemci se zaradi tega grozno hudojejo. Pa ne pomaga nič!

Š Vlom v celjsko protestantsko cerkev. Te dni so neznani storilci vlomili v novosezidano protestantsko cerkev v Celju. Odprli so baje eno puščico brez denarja, nanegli nekaj kamenja v cerkev, in kakor poroča »Vahtarica«, zapisali nekaj slovenskih psov na steno. Iz tega se razvidi, da so Nemci ta vlom fingirali, kajti če bi bili storilci, kakor trdi »Vahtarica«, Slovenci, bi pač hoteli zasledovalcem sled zmešati in zapisali kako psovko v nemškem, s takimi cvetkami zelo bogatem jeziku.

Š O velikanskem požaru pri Sv. Frančišku pri Gornjem Gradu smo že poročali. Sedaj se nam naznanja, da je pogorelo 17 poslopj, nekatera med njimi nezavarovana. Gasiti so pomagala gasilna društva iz Mozirja, Ljubnega, Rečice in Gornjega Grada.

Š V Cmuriku je dne 7. t. m. umrl gospod Avgust Schütz, lišni posestnik, bivši usnjarski mojster. Moč je bil poštenjak od nog do glave, bil je svoj čas tudi župan v Cmuriku, to pa tedaj, ko so sedanjí nemški zagrizenci a la dr. Krautgasser, Barth, Schorman i. dr. še po šolskih klopeh hlače trgali. Umrl je bil, dasi ravno so ga šteli lastnikom dveh milijonov kron, veren katoličan, ki je globoko spoštoval tudi nas Slovence, ki z večine redijo s svojim denarjem nemške Cmurčane. Takih pošteni Nemcev, kot je bil rajni Schütz, danes nimamo. Pogreb se je vršil v nedeljo, 9. sept. popoldne ob ogromni udeležbi ljudstva.

Š V Svičini se je dne 6. septembra obesil viničar Flašker. Vzrok: prepir z žensko in pa žganje.

Š Črešnjevec pri Slov. Bistrici. Obesil se je tu 3. septembra 1906 Franc Falež, železniški delavec, na svojem skednju z žico (dratom) okoli vratu. Sodnijska obdukcija je pokazala da ni bil normalen — pil je rad žganje — je vedno šel s štajercijansko Kresnikovo stranko. Zapušča vdovo in tri nepreskrbljene otroke.

Š Prošnja šolskih sester — za zasebno deklško šolo v Celju. Ker Slovenci mesta Celje in celjske okolice še dosedaj niso dobili javne deklške šole, primorane so njih deklice obiskovati zasebno 6 razredno šolo šolskih sester katero vzdržuje »Kat. podporno društvo v

Celju«. Ker pa je šolsko poslopje za sedanje razmere zelo premajhno in se je bilo bati, da bi se vsled pomanjkanja prostora moral nekaterim učenkam odreči obisk imenovane šole, sklenilo je »Kat. podporno društvo« povišati šolsko poslopje za eno nadstropje. A društvo primanjkuje gmotnih sredstev. Vzdrževanje šole samo stane že mnogo, a sedaj še bo imelo društvo veliko stroškov vsled razširjenja šolskega poslopja. Zato pa se bodo v prihodnjih dneh zglasile šolske sestre pri dobrotnikih šolske mladine ter jih prosile za majhno podporo. Naj bi našle povsod odprte roke, ker vsak, tudi najmanjši dar se porabi v blagor naše šolske mladine, ki bi bila sicer pri žalostnih šolskih razmerah v Celju izročena potujočevanju. Kdor pa bi rad svojevoljno poslal kak prispevek, naj ga pošlje na blagajnika »Kat. podporna društva« č. g. Ivana Gorišek, vikarja v Celju.

Počitniški socialni tečaj.

Gladbach, 4. sept.

(Izvirni dopis.)

V M. Gladbachu se vrši te dni — od 28. avgusta do 7. septembra — počitniški socialni tečaj. Obiskovalcev je nad 150 iz vseh dežel Evrope, razun Italije; celo iz Amerike sta dva udeleženca. Dozdej so se obravnavala bolj načelna vprašanja, kot zgodovina narodnega gospodarstva, rokodelstva in delavstva. Največje zanimanje je vzbudilo predavanje dr. Avg. Pieperja o najbolj perečih rokodelskih vprašanjih, o rokodelski organizaciji, nje ovirah in težkočah.

Odkar se je industrija razširila in začela izdelavati vse, kar so prej rokodelci z roko izdelovali, in odkar je moderna trgovina razširjena po celim svetu, ter industrijske izdelke začela razpečavati po mestih, a tudi po deželi, od tega časa toži rokodelski stan, da se mu slabo godi in da hodi rakovo pot. Ali je to res? Vobče ne! Rokodelstvo ni izgubljeno. Po statistiki je v Nemčiji absolutno število rokodelcev ostalo isto, seveda relativno se ni pomnožilo, kakor se je pomnožilo splošno prebivalstvo. Res je, da rokodelstvo dandanes ni na isti gospodujoči višini, kakor v srednjem veku, ampak ga je moderni gospodarski razvoj porinil na drugo mesto. Ali zaradi tega se ne bo propadlo. Statistika kaže, da se je rokodelstvo na deželi povzdignilo, ker tam konkurenca ni tako velika in ker tja tudi izdelki industrije potom trgovine ne pridejo v posebno velikem številu. Rokodelstvo bo svoj delokrog ohranilo, novega delokroga si seveda ne bo pridobilo. A le tedaj bo rokodelstvo trdno, le tedaj bo imelo življenjsko moč, ako se bo znalo modernim razmeram našega časa prilagoditi, osobito v svoji izobrazbi.

1. Rokodelstvo mora imeti trgovinsko izobrazbo, znati mora, kako in kje si more pridobiti kredit; uporabljati mora moderno reklamo. Svojim konsumentom se mora prikupiti s točno potrebo in s tem, da ugodí okusu občinstva, ki se je dandanes precej drugačiji.

2. Izobražen mora biti rokodelci v tehniškem oziru. Popolna moderna tehniška izobrazba je podlaga trajnih uspehov, ker na drug način ne more tekmovali z industrijskimi izdelki.

3. Posebno pa je potrebna tesna združitev. Potrebna je že zato, da se rokodelstvo lažje varuje vseh škodljivih vplivov, ki prihajajo od zunaj, potrebna najbolj zato, da se uredi skupno nakupovanje surovin in prodaja blaga. S tesno združitvijo se da tudi najlažje odpraviti zavist, ki se dostikrat nahaja med rokodelci iste stroke. Da se to doseže, potrebna je socialna izobrazba. Rokodelec mora poznati današnji gospodarski razvoj in njega zahteve. Tu ne pomaga tožiti in jadikovati o slabih časih. Prejšnji lepi časi, če so bili res lepi, se ne dajo več priversti nazaj. Računati moramo z danimi dejstvi. Našemu rokodelstvu manjka socialnega poduka. Zato je glavna naloga vseh društev, ki se pečajo z rokodelci, skrbeti za to, da se rokodelci v posebnih socialnih kurzih podučujejo, potem bodo šele pripravljeni za druge potrebe. To je velika zahteva modernega časa.

Sedmi shod slovenskih časnikarjev.

Iz Ogrskega Gradišča se nam piše: V petek zvečer smo se še zlasti udeleženci slovenskega časnikarskega shoda. Z mnogimi se poznamo že od poprej, kajti nekateri niso izpustili niti enega sestanka in že sedmici stiskajo roke svojim stanovskim tovarišem. Da je pripravljalni odbor izbral Ogrsko Gradišče, je storil z dobrim premislekom, kajti bila so na vrsti že razna mesta raznih slovenskih rodov, a Slovaki še ne. Seveda ni mogoče prirediti shoda na ogrskih tleh, zato so si izbrali moravsko mesto, ki je v trdnih slovaških rokah. Občinski svet je tu pripravil vse, da bo zborovanje kaj najprijetnejše. Že prvi sprejem je bil kar najprijetnejši. Tukajšnje ljudstvo je prijazno, pošteno in nam na vse mogoče načine izkazuje svoje simpatije. V veliki večini so tu češki časnikarji, ki so sploh jako vneti za stanovsko organizacijo in delujejo složno, dasi so zbrani od vseh političnih strank. Dalje vidimo mnogo Poljakov in tudi Rusov. Od ruskega korespondenčnega urada je tu dr. Fichtengolz. Tako se letošnji sestanek vredno pridružuje sestankom v Pragi, Krakovu, Dubrovniku, Ljubljani, Plzinu in Opatiji. Glavna korist teh sestankov je, da se časnikarji med seboj osebno spoznajo in marsikateri osebni stik, ki se začne pri sestanku, ima potem za razvoj slovenskega časopisja blagodejne posledice. Tudi letošnji sestanek bo v tem oziru gotovo jako koristen. Pri glavnem zborovanju je dr. Vergun

(Dunaj) poročal o dopisovalnem in posredovalnem uradu za slovanske časnikarje, ki dopisujejo v tuje liste. Predlagal je, naj se pozove učno ministrstvo, da se naj na slovanskem vseučilišču, najbolje v Pragi, ustanovi stolica za časnikarstvo.

Prokop Gregor, urednik »Narodnih listov«, je sestavil poročilo o slovanskem tiskovnem uradu, ki ga je prečital dr. Vevera (Praga). Ta zadeva je na dnevnem redu vseh slovanskih časnikarskih sestankov, tudi se je na Češkem že nabralo nekaj denarja za to, a do izvršitve ideja še ni prišla. Po daljši debati se je sklenilo, naj predsedstvo Časnikarske zveze izkuša sklep čimprej uresničiti.

Dalje se je sklenil protest proti temu, da je bila odklonjena prošnja za koncesijo dr. Preissu, ki je hotel ustanoviti slovanski korespondenčni urad. Dr. Baxa je poročal o novem tiskovnem zakonu in predlagal resolucijo, naj se pozove državni zbor, da tiskovni zakon reši že v jesenskem zasedanju. S shoda se je poslala cesarju udanostna brzojavka.

Književnost in umetnost.

* **Missa in honorem s. Christinae Martyris.** Za mešan zbor s spremljevanjem orgel zložil Stanko Premrl. Partitura (po znižani ceni): 2 K; posamezni glasovi po 30 vin. Ljubljana 1904. Samozaložba. Risal I. Potobsky, tiskar Senefelder v Gradcu.

Ta maša — kakor kaže gorenja letnica — ni nova; vendar ker ni prinesel »Slovenec« še nobene ocene o njej in ker jo naši cerkveni pevski zbori premalo poznajo, bodi mi dovoljeno, kratko izpregovoriti o njej.

Med naše najlažje vrste je res ne moremo šteti, kajti gospod Premier se vobče v svojih skladbah giblje v nekoliko višjih sferah; ali takih težko tudi ni v tej maši, da bi jih ne mogli zmagati količkaj dobri pevski zbori. Proizvajali so to izborno mašo z lepim vspehom že tu in tam, ne da bi jim delala posebne preglavice. Organist seveda mora znati gladko spremljati, kajti spremljevanje je izbrano; tu pa tam bi jo imenovali lahko orkestralno. Ako je pa organist mož na svojem mestu, bo tudi pevski zbor zlahkoma izvršil svojo nalogo. Delo mu je precej olajšano s tem, da se eno- in dvoglasni stavki lepo vrste s četeroglasnimi; mnogokrat pa nastopa cel zbor »unisono«. Melodija in harmonizacija nikakor ni vsakdanja. Tudi zunanja oblika je prav priključna, tisk razločen in pravilen. Le na 23. strani partiture naj se v četrtem taktu zadnjega sistema popravi tiskovna pomota v sopranu, kateri naj poje »b— as— g«.

Ker je torej ta maša res izborno delo in da gospod Stanko ne bo imel prevelike materialne izgube, naj si vsi gg. organisti naroče to skladbo v »Katoliški tiskovni«, kjer jo dobe sedaj po znižani ceni.

Končno povdarjam še to, da je gospod Premier zložil to mašo še kot bogoslovec, ko se ni mogel pečati z glasbo, kakor sedaj, ko študira na dunajskem konservatoriju. Z ozirom na njegovo glasbeno nadarjenost in na njegove sedanje temeljite glasbene študije smemo opravičeno pričakovati od njega še mnogo izbornih skladb. Bog nam ga ohrani zdravega in čvrstega, saj takih močij potrebujemo na cerkveno-glasbenem polju.

Fr. F—č.

Iz slovanskega sveta.

sl **Hakatzem.** Iz Poznanja se poroča, da v mestecu Mostinje so učitelji pretili otrokom, da bodo morali obiskovati šolo do 16. leta, ako se ne bodo hoteli učiti krščanskega nauka v nemškem jeziku. Vsled te pretnje so otroci sprejeli podeljene jim nemške katekizme, a drugi dan so jih že prinesli nazaj in položili učitelju na mizo. Opoldne so prišle matere otrok protestirat. Tretji dan so otroci kakor prej navzlic pretinjam učiteljev molili »očenaš« v poljskem jeziku. Radi tega vsak dan morajo »sedeti« dve uri po šoli; isti slučaj se je že zgodil v devetih šolah na Poznanjskem.

sl **Konec češke vasi na Pruskem.** Nedavno sta bili občini Nova Vas in Neuen-dorf pri Postupimu na Pruskem združeni in dobili sta novo skupno ime »Babelsberg«. Nauendorf je nastal iz stare slovanske ribarske vasi. Pri vasi se nahaja grič Babonov, iz česar so Nemci pozneje napravili Babelsberg; prebivalci te vasi so se pečali z ribarstvom na bližnjem otoku pri Drevici (Drewitz). Na meji vasi Neuen-dorf je Friderik Veliki l. 1754. ustanovil naselbino za tkalce iz Češke, ki so bili radi svoje vere iz domovine pregnani. Danes je v Novi Vasi samo kakih 100 domačih tkalcev. Neuen-dorf in Nova Vas imata vkup 20.000 prebivalcev. Prebivalci Postupima zavejo prebivalce Nove Vasi zasmehovalno »die Nudel-burger«, ker so upeljali v ta kraj iz Češke »nudelne«.

sl **Kaj vse je provokacija.** V Pohořelici na Moravskem na dan cesarjevega rojstva nemško-nacionalni občani niso prišli k božji službi v cerkev. Župnik je pri tej priliki molil češko — to sedaj brnški »Tagesbote« razglasa kot provokacijo. Odsotnost Nemcev je bržkone bil lojalen čin.

sl **Prva poljedelska zadruga v Bosni in Hercegovini.** Bosansko-hercegovinska vlada je odobrila pravila poljedelske zadruge v Štrichih. Zadruga je osnovana na neomejenem poroštvo. Zadrugniki so morali na odobrenje pravil čakati celo leto.

sl **Cenzura v Bosni.** Cenzura v Bosni ne preneha izbrisavati vrstice in cele članke iz srbskih listov. Tako je v 113. številu »Srpske

Riječi« izbrisala 352 vrstic in celi uvodni članek. Istotako ne nehavajo tožbe urednika »Srpske Riječi«; te dni je urednik dobil pozivnico k 24. tožbi.

sl **Narodna stranka v Črni gori.** Iz Cetinja se »Srpski Zastavi« poroča, da se v novi politični eri na Črni gori pri ustanavljanju strank največja pozornost in simpatija obrača k narodni, nacionalni stranki. Ta stranka je baje v Črni gori najmočnejša.

sl **Rusinski romarji iz Galicije** bodo se v sveto deželo odpeljali dne 5. septembra pod vodstvom metropolita Szeptyckega. Romanja se bode udeležilo 540 oseb; med temi je 40 Poljakov.

sl **Srbski profesorji** obiščejo tekom tega meseca svoje bolgarske kolege v Sofiji.

sl **Slovanski gostje v Črni gori.** To soboto psetijo Cetinje češki, slovenski in hrvaški »Sokolci«. Črnogorci se pripravljajo na sija-jen sprejem.

sl **Mažarski jezik** uvedejo to jesen na praški trgovski šoli.

sl **Preganjanje slovaških svečnikov.** — Ljudovitu Hrlički in Juliju Srtiku (oba sveč-nika) so vzeli službe, ker sta vodila svoje za-pisnike v slovaškem jeziku.

sl **Nekaj za »pročodrimovce«.** Kakor »Czas« poroča, prestopilo je v Peterburgu po zadnjem tolerančnem ediktu ruske vlade dne 12. aprila 1905 blizu 20.000 pravoslavni Rusov h katoliški cerkvi. — Tako dobiva kato-liška cerkev namestu odpadlega črvicega sada sijajno nadomestilo v nekatoliških de-želah (zlasti na Angleškem in v Ameriki) in v zamorskih naselbinah.

sl **Vseslovanska sokolska zveza.** Po javni telovadbi v ponedeljek v Zagrebu so se sestali na konferencah staroste vseh sokolskih zvez in so sklenili, da se osnuje vseslovanska so-kolska zveza. Pripravljalna dela se prično takoj, a vseslovanska zveza sama stopi v živ-ljenje na prihodnjem vsesokolskem izletu v Pragi.

Izpred sodišča.

Nasiljen zapravljevec. Janezu Muleu, po-sestniku iz Pudola, se je zaradi zapravljevosti postavil oskrbnik v osebi Jakoba Korošeca. Večina posestva se je dalo v najem. Med dru-gim ima Anton Avsec iz Pudola v zakupu ne-kaj njiv in skedenj, preje je imel tudi vrt. An-ton Lehan krojač je pa v Mulevi hiši stanoval. Obdolženec, je prvo leto miroval. Drugo leto se je pa jezil nad Korošcem, češ, da ga je pri-pravil ob gospodarstvo. Začel mu je groziti da ga bo ubil, potem pa samega sebe. Žugal mu je trdi, z odprtim nožem. Zagrozil je tudi Av-secu, da ga bo ubil, če bo šel na vrt kosit. Dne 4. avgusta se je razljutil nad Lekanom, ker je rekel njegovi hčeri, da ne bo njegova žena za Mulejevo vodo nosila. Zgrabil je pod-nožnik in ga ž njim napadal rekoč: Če me nisi poznal, me boš zdajle. Lekan je iz strahu z njegovo družino iz hiše pobegnil. Obdolženec, ki vse taji, je bil obsojen na tri mesece težke ječe.

Otrok v apnenici utonil. Anton Lemut, posestnik v Šmihelu, ima 25 korakov od hiš-nih vrat odprto in nezagrajeno apnenico, v kateri se je nahajalo apno in pol metra vode. Dne 5. majnika je izročila obdolženčeva žena svoje otroke tašči Barbi Lemut, prevžitkarici, ki je pustila otroke po dvorišču skakati, med tem ko je šla ona na vrt trave nakositi. Kar zasliši otroški krik in padec v vodo. Priletela je k apnenici in izvlekla iz nje še ne dve leti staro Kristinec, ki je bila že mrtva. Vsi poiz-kusi, otoka oživiti, so bili brezuspešni. An-ton Lemut bo sedel, ker ni apnenico zavaroval, 14. negova mati Barba pa tri dni v stro-gem zaporu.

Nepošteni delavec. Janez Kocijančič, zi-darski pomočnik iz Gorice, je delomržen člo-vek, ki živi od sleparij, tatvine in slepe igre, takozvane »igre s kroglicami«. V tako igro je hotel dne 6. julija v gostilni »pri tunelu« v Ljubljani zapeljati Franceta Vidica. Ker je bilo pa vse prigovarjanje brezuspešno, vzel mu je dvajsetkronski zlat, katerega je Vidic položil na mizo za poravnanje svojega za-pitka. Kocijančič se je zagovarjal, da je Vidic ta znesek zaigral in mu ga je zaradi tega vzel. Seveda je bilo to vse zlagano. Obtoženec je dobil za kaznen eno leto težke ječe.

Fonograf — portir. Na ameriških glavnih kolodvorih so vpeljali fonografe za neuke in pozabljive potnike. Par minut pred odhodom vlaka naštevajo ti fonografi postaje, koder bo peljal vlak — baš tako, kakor sicer portirji.

Novi cenik za izvoščake. Iz Zagreba po-ročajo: Kakor čujemo se izdeluje pri mestnem poglavarstvu novi cenik za izvoščake. Po tem ceniku bo plačati za prve tri ure vožnje za vsako uro 2 K, za četrto, peto in šesto uro 1 K 60 vin., a za vožnjo nad 6 ur 20 kron. Zato je bil pač zadnji čas, ker so izvoščaki potnike zelo izkoriščali.

Proda se dobro ohranjen 1981 3-3

klavir.

Več se izv. pri **Nikolaju Loboda**, organistu v Mekinjah, p. Kamnik, Gorenjsko.

Elegantno stanovanje

s 3 velikimi sobami, kopalnico, poselsko sobo in z drugimi pritikli-nami odda se za november-termin t. l.

Naslov izve se pri upravnistvu tega lista. 1759 14

Svetovno znano gledišče

U F E R I N I

pride.

2009 3 3

Edino te vrste čarovno in novitetno gledišče.

Iznenadljivi komadi.

Razkošna oprema odra.

Posebno zanimiv program.

A. TSCHINKEL na zet

priporoča vsem častitim gospodinjam svoje izvrstne nove izdelke, kakor **kompote, marmelade, kandirano sadje** in posebno po najnovjšem načinu izdelovano **cikorijno moko v lesenih zabojčkih**

En poizkus vam bo dokazal izvrstnost te domače robe. 1791 (13) Berite plakate

V kmetovalstvu precej izurjen, pošten in zanesljiv, do 40 let star 2007 5-3

hlapec

z dežele se išče v stalno službo za malo posestvo v mesto; plača zraven proste hrane po dogovoru.

Ponudbe sprejme **J. Vrhovnik**, vrtnar, Nunske ulice 3 v Ljubljani.

Kuharica

izurjena in vestna gospodinja, srednje sta-rosti, želi službe v kakem župnišču na Kranjskem, Štajerskem ali Hrvaškem. — Naslov pove upravnistvo. 2008 3-3

Za prečastite gg. katehete jako ugodno urejen

Ročni zapisnik

je založila tvrdka **J. Krajec nasl. v Rudolfovem (Novo mesto)**, last-nina »Katol. tisk. društva v Ljubljani«.

S tem ročnim katalogom se je popol-noma ustreglo splošni želji vseh slovenskih gg. katehetov. Zapisnik obsega zraven na-vadnega imenika tudi imenik učencev, ki se pripravljajo za prvo sv. spoved in prvo sv. obhajilo, potem kalendarij ter nekoliko perforiranih praznih listov za opombe. Ker je tudi zelo lične in prikupljive oblike in vezave, je tedaj ta ročni zapisnik vsega priporočila vreden.

Dobiva se v treh izdajah: za 250 učencev po kron 1.50, za 350 učencev po kron 1.70, za 450 učencev po kron 1.90; za poštnino 10 vin. več. Za večjo množino učencev se veže točno po predpisu in po priuweri ceni. 1993 3-2

Razpisana je služba

občinskega tajnika in organista

v št. Petru na Notranjskem.

Mesečna plača 120 K, stanovanje prosto, postranski zaslužek pri posojilnici. Nastop 1. oktobra tek. leta.

Prošnje naj se pošljejo na **župan-stvo v št. Petru** in na **duhovnj-ski urad v št. Petru**. 1992 4-3

Arhitekt

1672 23

Ferdinand Trumler

oblast. konces. mestni stavb. mojster

Ljubljana — Pred škofijo 3

prevzema vseh vrst stavbe kot nove zgradbe, prezidave, adaptacije, prenovitve, rekon-strukcije, dalje izdelavo načrtov in prora-čunov, merjenje in cenitve.

Specialiteta cerkvene stavbe.

Izvršitev umetnih načrtov za vseh vrst po-slopja in izvedba perspektivnih risb za ista. **Izredno kulantne cene in točna izvršitev**

Lepo stanovanje

se odda v Zgornji Šiški.

Popraša naj se pri Jak. Matjanu (pri »kamniti mizi«) v Zgornji Šiški. 1786 (10)

O. Bernatovič

prodaja do 15. septembra radi pomanjkanja pro-stora po **zelo znižanih cenah**, dokler je kaj zaloge:

110

jopic za dame in deklice po gld. 1.50, 2.—, 2.50, 3.— do 5.—.

45

površnikov (raglansev) za dame in deklice v vseh barvah po gld. 2.50, 3.—, 4.—, 5.— do 6.—.

96

oblek iz sukna in kamgarna za gospode in dečke po gld. 3.—, 4.—, 5.—, 6.— do 8.—.

200

pralnih oblek iz sukna za otroke po gld. 1.— do 2.—.

Volnati klobuki za gospode in dečke od 50 kr. višje.

Površniki, ulstri, pelerine in haveloki po glo-boko znižani ceni. 1842 17

Angleško skladišče oblek.

LJUBLJANA, Mestni trg št. 5.

2 dečka ali deklici

se sprejmeta na **stanovanje in hrano** pri starejši samostojni rodbini. Posebna soba. 2003 3-3

Vpraša naj se na **Rimski cesti 9**, l. nadstropje, vrata 12. (Gorjupova hiša.)

Naznanilo.

Podpisani slav. občinstvu uljudno naznanjam, da sem prevzel

kavarno Mayr v Kranju

Kokrsko predmestje, v zvezdi.

Petrudil se bodem slav. občinstvo zadovoljiti med drugim tudi z **najboljšim pivom, finimi prisltnimi vini v buteljkah, šampanjem, finimi likerji in mrzlimi jedili.** Za mnogobrojen obisk se priporočam z odličnim spoštovanjem

2016 3-2

FRANC SPLICAL.